

Čájehandutkosa vuodustusat

**DUODJÁRA
FIDNODUTKKUS
2006**

MEARRÁDUS 27/011/2006

OAHPAHUSHÁLDDAHUS

ISBN 952-13-2974-2 (čad.)

DNr 27/011/2006

MEARRÁDUS **Geatnegahtton
čuovvut**

Beaivemearri **1.8.2006**

Fápmoáigi **15.8.2006**

rájes doaisttáži

Njuolggadusat, maida doaibmanváldi
Mearrádusa addimii vuodduuvvá
L 631/1998 13 § 2 mom

Gomiha mearrádusa nr **44/011/1996**
Rievdata mearrádusa nr

DUODJÁRA ČÁJEHANDUTKOSA VUODUSTUSAT

Oahpahushálddahas lea mearridan Duodjára čájehandutkosa vuodustusain, mat galget čuvvojuvot 15.8.2006 rájes doaisttáži.

Dutkosii dahje dan oassái ráhkkaneaddji skuvlema ordnejeaddji galgá gárvvistit ja dohkkehit skuvlema várás oahppoplána nu ahte čuovvu, mii dain dutkosa vuodustusain lea mearriduvvon. Fidnomáhttima čájeheamit galget ordnejuvot oassin ráhkkaneaddji skuvlema.

Dutkkusdoaibmagoddi, dutkosa ordnejeaddji ja skuvlema ordnejeaddji eai sáhte guođdit čuovukeahtá dutkosa vuodustusaid dahje spiehkkasit dain.

Oaivehoavda

Kirsi Lindroos

Allagohcci

Hanna Ketonen

SISDOALLU

1	Lohku	
	ČÁJEHANDUTKOSIID DOAIMMAT JA ULBMILAT	9
	1 § Čájehandutkosat.....	9
	2 § Čájehandutkosiidda ráhkkaneaddji skuvlen.....	9
	3 § Fidnomáhttima čájehanvugiid ja dutkkusčadaheami	
	árvvoštallama oktasaš vuodustusat	10
2	Lohku	
	DUODJÁRA FIDNODUTKOSA ČOAGGANEAPMI.....	10
	1 § Dutkosa oasit	10
3	Lohku	
	DUODJÁRA FIDNODUTKOSIS GÁIBIDUVVON	
	FIDNOMÁHTTIN JA ÁRVVOŠTALLAMA VUODUSTUSAT	11
	1 § Duodjára buohkaide oktasaš fidnomáhttin.....	12
	a) Fidnomáhttingáibádusat	13
	b) Árvvoštallama čuožahagat ja kriterat	13
	c) Fidnomáhttima čájehanvuogit.....	15
	2 § Gákti ja gárvvut.....	16
	a) Fidnomáhttingáibádusat	16
	b) Árvvoštallama čuožahagat ja kriterat	16
	c) Fidnomáhttima čájehanvuogit.....	18
	3 § Náhkkelaččat	18
	a) Fidnomáhttingáibádusat	18
	b) Árvvoštallama čuožahagat ja kriterat	18
	c) Fidnomáhttima čájehanvuogit.....	20
	4 § Sámebiktasa gárvvut	21
	a) Fidnomáhttingáibádusat	21
	b) Árvvoštallama čuožahagat ja kriterat	21
	c) Fidnomáhttima čájehanvuogit.....	22
	5 § Váljanáhkkelaččat.....	23
	a) Fidnomáhttingáibádusat	23
	b) Árvvoštallama čuožahagat ja kriterat	23
	c) Fidnomáhttima čájehanvuogit.....	24
	6 § Čuoldin- ja batninduojit	25
	a) Fidnomáhttingáibádusat	25
	b) Árvvoštallama čuožahagat ja kriterat	25
	c) Fidnomáhttima čájehanvuogit.....	26

7 § Earenoamášteknihkat.....	27
a) Fidnomáhttingáibádusat	27
b) Árvvoštallama čuožahagat ja kriterat	27
c) Fidnomáhttima čájehanvuogit.....	29
8 § Tekstiiladuodji	29
a) Fidnomáhttingáibádusat	29
b) Árvvoštallama čuožahagat ja kriterat	29
c) Fidnomáhttima čájehanvuogit.....	31
9 § Báhkkeaduodji.....	31
a) Fidnomáhttingáibádusat	31
b) Árvvoštallama čuožahagat ja kriterat	31
c) Fidnomáhttima čájehanvuogit.....	33
10 § Muorraduodji	34
a) Fidnomáhttingáibádusat	34
b) Árvvoštallama čuožahagat ja kriterat	34
c) Fidnomáhttima čájehanvuogit.....	36
11 § Dákte- ja čoarveduodji.....	37
a) Fidnomáhttingáibádusat	37
b) Árvvoštallama čuožahagat ja kriterat	37
c) Fidnomáhttima čájehanvuogit.....	39
12 § Árvometálladuodji	40
a) Fidnomáhttingáibádusat	40
b) Árvvoštallama čuožahagat ja kriterat	40
c) Fidnomáhttima čájehanvuogit.....	42
13 § Veaddeduodji.....	43
a) Fidnomáhttingáibádusat	43
b) Árvvoštallama čuožahagat ja kriterat	43
c) Fidnomáhttima čájehanvuogit.....	44
14 § Duodjebiergasat	45
a) Fidnomáhttingáibádusat	45
b) Árvvoštallama čuožahagat ja kriterat	45
c) Fidnomáhttima čájehanvuogit.....	47
15 § Fievrridanneavvut	48
a) Fidnomáhttingáibádusat	48
b) Árvvoštallama čuožahagat ja kriterat	48
c) Fidnomáhttima čájehanvuogit.....	49
16 § Mašiidnagođđin	50
a) Fidnomáhttingáibádusat	51
b) Árvvoštallama čuožahagat ja kriterat	51
c) Fidnomáhttima čájehanvuogit.....	53

17 §	Náhkkegoarrun mašiinnain.....	53
	a) Fidnomáhttingáibádusat	53
	b) Árvvoštallama čuožahagat ja kriterat	53
	c) Fidnomáhttima čájehanvuogit.....	54
18 §	Čikŋageadgeduodji	55
	a) Fidnomáhttingáibádusat	55
	b) Árvvoštallama čuožahagat ja kriterat	55
	c) Fidnomáhttima čájehanvuogit.....	57
19 §	Fidnošeapmi	57
	a) Fidnomáhttingáibádusat	57
	b) Árvvoštallama čuožahagat ja kriterat	57
	c) Fidnomáhttima čájehanvuogit.....	59
	Čuovus 1 Duoji govvideapmi	60
	Čuovus 2 Sámi kárta	64

ČÁJEHANDUTKOSIID DOAIMMAT JA ULBMILAT

1 § Čájehandutkosat

Čájehandutkosat eai čuoččo fidnomáhttima skáhpponvuogis. Skuvlemis, bargoeallimis ja buđaldusas skáhppojuvvon máhttima sáhtá atnit ávkin dutkosiin gáibiduvvon fidnomáhttima čájehemiin.

Čájehandutkosat leat ráhkadusa bealis modulárat. Dat čoagganit bargoeallima ja dan ovddidandárbbuid doaibmaollisvuodain, maidda lea mihtilmas doaibmamii ja dihtui guoski vuodu oktílašvuohta, fidnomáhttima mánggabelatvuohta sihke bargoproseassa ja dan bohtosiid ovttastahttin. Dutkosa oassi ráhkada fidnogelbbolašvuoda oassesuorggi, man sáhtá earuhit lunddolaš bargoproseassas iešrádalaš ollisvuohtan, mii lea maiddái árvoštallamis. Čájeheamit ordnejuvvojit ja dahkkojuvvojit vuohkkaseamos vuogi mielde dutkosa oassi hávil. Oba dutkosa sajis ulbmilin sáhtá leat maiddái dihto dutkosa oasi dahje dihto dutkosa osiid čadaheapmi.

Fidnomáhttingáibádusaid govvideami vuodđun lea gelbbolašvuohtaklassifiseren, mii gehččo leat buoremusat heivvolaš fidnosuorgái. Govvideamis vuodjuduvvo fidnu guovddášdoaibmamiid gáibádusaide, doaibmanproseassaid hálddašeapmái ja lávda fidnogevadii. Gáibádusat gokčet maiddái giellamáhtu ja sosiálalaš máhtuid, mat dárbbášuvvojit bargoeallimis.

2 § Čájehandutkosiidda ráhkkaneaddji skuvlen

Čájehandutkosiidda oassálastimii ii sáhte formálalaččat bidjat ovdaevttuid, mat gusket skuvlemii oassálastima. Dábálaččat dutkosat čadahuvvojit goittotge iešgudege ráhkkaneaddji skuvlema oktavuodas.

Ráhkkaneaddji skuvlema ordnejeaddji galgá nannet oahppoplána dutkosiid vuodustusaid mielde. Skuvlema ja dasa gulli čájehemiid galgá juohkit dutkosa osiid mielde. Skuvlema ordnejeaddji geatnegasvuohtan lea ordnet čájehemiid oassin ráhkkaneaddji skuvlema. Oahppi geatnegasvuohtan lea oassálastit čájehemiide oassin oahpuidis.

Oktasaš oahput, mat gullet fitnolaš vuodđoskuvlemin čadahuvvon vuodđodutkosii, eai leat bákolaččat skuvlemis, mii ráhkkana čájehandutkkusin čadahuvvon vuodđodutkosii. Daid ulbmiliid ferte goittotge muhtin muddui váldit vuhtii oahppoplánas ja oahpahusa ordnemis.

3 § Fidnomáhttima čájehanvugiid ja dutkkusčadaheami árvvoštallama oktasaš vuodustusat

Čájehemiid árvvoštallan gáibida systemáhtalaš materiála čoaggima, mearrádusa dahkama ja dokumenterema dutkosa čadaheaddji fitnolaš ja bargo-
doaimanvállmmašvuodain dutkosa vuodustusain meroštallojuvvon fid-
nomáhttingáibádusaid ja árvvoštallankriteraid ektui. Árvvoštallama deaddu
galgá leat bargamis ja bargus doaimamis. Čehppodaga dahje máhtu galgá
árvvoštallat eanaš osiin vástideaddji bargodoaimmas.

Čájehanbiras galgá leat duodalaš dahje nu lunddolaš go vejolaš.

Árvvoštallamis galgá atnit mánggabealagit sierralágan ja vuosttažettiin
kvalitatiivvalaš árvvoštallanvugiid dego áicalastima, jearahallamiid,
gažademiid, ovdal dokumenterejuvvon čájehemiid sihke ieš- ja
joavkoárvvoštallama. Čájehemiid galgá ordnet dutkosa osiid mielde nu, ahte
dain sáhtta árvvoštallat fidnomáhttima geažil guovddáš ulbmiliid juksama.

Árvvoštallama čuožáhagaiguin buktujuvvojit ovdan máhttima suorggit,
maidda árvvoštallamis earenoamážit giddejuvvo fuopmášupmi. Fuopmášumi
galgá gidde guovddášmáhtuide, dan dieđu hálddašeapmái mii lea barggu
vuodđun, bargovugiid, duodjebiergasiid ja ávdnasiid hálddašeapmái sihke
bargoproseassa hálddašeapmái. Árvvoštallama čuožáhagaid ja kriteraid
vuolggasadjin leat vástideaddji dutkosa oasi fidnomáhttingáibádusat.

Árvvoštallankriterat mat leat vuodđun árvvoštallama čuožáhagaide, govvidit
ja dárkkáluhttet sierradássásaš čadahemiid. Kriteraiguin almmuhuvvojit
šielmmát, maiguin erohallojuvvojit sierradássásaš čadaheamit.

2 Lohku

DUODJÁRA FIDNODUTKOSA ČOAGGANEAPMI

Duoji govvideapmi lea vuolggasadjin dutkosa čadaheami álggahettiin
(čuovus 1).

1 § Dutkosa oasit

Máhttinsuorgi
BIVTTASTEAPMI

Jus máhttinsuorgin lea bivttasteapmi, duodaštusa oazžuma várás galget
čadahuvvot oassi

- Duodjára buohkaide oktasaš fidnomáhttin

ja okta čuovvovaš osiin

- Gákti ja gárvvut
- Náhkkeláččat

ja okta čuovvovaš osiin

- Sámebiktasa gárvvut
- Váljanáhkkeláččat
- Čuoldin- ja batninduodji
- Earenoamáštekniikat
- Tekstiiladuodji.

Máhttinsuorgi

GÁLVODUDDJON

Jus máhttinsuorgin lea gálvoduddjon, duodaštusa oazžuma várás galget čadahuvvot oassi

- Duodjára buohkaide oktasaš fidnomáhttin

ja guokte čuovvovaš osiin

- Báhkkeaduodji
- Muorraduodji
- Dákte- ja čoarveduodji
- Árvometálladuodji
- Veaddeduodji
- Duodjebiergasat
- Fievrridanneavvut.

Daid lassin dutkosa čadaheaddji sáhtta friddja válljet iežas dutkosii čuovvovaš osiid:

- Mašiidnagođđin
- Náhkkegoarrun mašiinnain
- Čikŋageadgeduodji
- Fidnošepmi.

3 Lohku

DUODJÁRA FIDNODUTKOSIS GÁIBIDUVVON FIDNOMÁHTTIN JA ÁRVVOŠTALLAMA VUODUSTUSAT

Dutkosa čadaheaddji máhtta ságastallat sámegillii iežas máhttinsuorggis. Dutkosa čadahangiella lea sámegiella. Dutkosa vuodustusain ovdanbukton fidnomáhttin árvvoštallojuvvo čájehemiiguin. Dutkkusdilálašvuohta galgá sisttisoallat gokčevaččat duodjára fidnodutkosa gáibidan fitnolaš máhttima válljejuvvon máhttinsuorggis.

Máhttin čájehuvvo duodalaš bargodoaimmain iežas bargoservošis. Dárbbu mielde čájehemiid sáhtta dievasmahttit dakkár birrasis, gos dutkosa gáibidan fidnomáhttima sáhtta árvvoštallat nu luohtehahtti go vejolaš ja mánggabealagit ja gos gáibiduvvon fidnomáhttima dássi ollašuvvá.

Duodjára fidnodutkkus árvvoštallojuvvo dutkosa oassi hávil nu, ahte dutkosa čadaheaddji fidnomáhttin veardiduvvo dutkosa oasi fidnomáhttin-

gáibádusaide. Dutkkusdilálašvuodain galget boahtit ovdan dutkosa čadaheaddji válmmašvuodat ja návccat nuppástuhttit ja heivehallat iežas dieđuid ja máhtuid molsašuddi dilálašvuodain ja doaibmanbirrasiin.

Gáibiduvvon fitnolaš máhttima čájeheami várás skuvlema lágideaddji fuolaha čájehandutkosii ja dasa ráhkkaneaddji skuvlemii ohcama, dutkosa čadaheami ja dárbbášuvvon fidnomáhttima skáhppoma persovnnalaččat dahkamis duodjára fidnodutkosa vuodustusaid mielde. Čájeheamit heivehallojuvvojit dutkosa čadaheaddji iežas bargui.

Máhttima árvvoštallan dahkko bargoadi-, bargi- ja skuvlenlágideaddjiid ovddasteaddjiiguin ovttasbargun. Árvvoštallan galgá sistsidoallat ákkastallamiid dutkosa oasi dohkkeheamis dahje healbamis.

Dutkosa osiid fidnomáhttingáibádusat, árvvoštallama čuožahagat ja kriterat sihke fidnomáhttima čájehanvuogit leat govviduvvon čuovvovaš vuodđojurdaga mielde:

Tabella oassi a	Duodjára fidnodutkosa fidnomáhttingáibádusat leat čohkkejuvvon bargoeallima doaibma- ja čehppodatsurggiin.
Tabella oassi b	Árvvoštallama čuožahagain almmuhuvvojit dat fidnomáhttima geažil guovddáš máhttinsuorggit, maida árvvoštallamis galgá giddet fuopmášumi. Árvvoštallankriterat bealistis almmuhit, mo dutkosa čadaheaddji galgá čielgat barggustis dehege man dásis máhttin galgá leat.
Tabella oassi c	Fidnomáhttima čájehanvuogit -oasis leat meroštallojuvvon gáibádusat, mat gusket dutkosa oasi čájeheami dahkanvugiide, čájehanbirrasiidna ja árvvoštallanmeannudemiide.

Dutkosa osiid fidnomáhttingáibádusat, árvvoštallančuožahagat ja kriterat sihke fidnomáhttima čájehanvuogit leat čuovvovaččat:

1 § Duodjára buohkaide oktasaš fidnomáhttin

Duodjára buohkaide oktasaš fidnomáhttima dutkosa oasis ollašuohtto bistevaš ovdáneami prográmma. Duodji árvvoštallojuvvo biraslaš, ekonomalaš ja sosiokultuvrralaš dahkkiid mielde. Guovddáš sajis leat luonddu ekologalaš, biologalaš, kultuvrralaš, vuoinjalaš ja ekonomalaš árvvut, maiguin dorvvastuvvo olbmo ja su kultuvrra boahttevuohta.

Duodjára fidnodutkosa oasi čadaheaddji dovda sámeduoji árbevrrui laktáseaddji materiálaš kultuvrra ja dan ovdáneapmái váikkuheaddji dahkkiid. Son hálddaša iežas suorgái gulli árbevirolaš dieđu. Dutkosa čadaheaddji diehtá

maiddái, mii lea duoji mearkkašupmi kultuvrra bajásdoallamis, seailluheamis ja ovddideamis.

Dutkosa oasi čadaheaddji dovda sápmelaš oppalaš birasdoahpaga (luonddubiras, kulturbiras, sosiálalaš biras ja giellabiras) ja máhtta ávkástallat dainna iežas bargus. Son diehtá, mo birrasa láidejeaddji árvvut dorvvastit duodjeárbevieru boahhtevuoda. Son diehtá luonddu mánggabealatvuoda, luonddumolsašuddama ja luondduresurssaid geavaheami mearkkašumi iežas bargus.

Dutkosa oasi čadaheaddji diehtá fitnodatdoaimama eavttuid. Son máhtta guorahallat fitnodatdoaimama álggaheami ja ovddideami vejolašvuodaid ja riskkaid sihke márkanastit iežas duoji.

a) Fidnomáhttingáibádusat	b) Árvvoštallama čuožahagat ja kriterat
Dutkosa oasi čadaheaddji dovda duodjekultuvrra.	<p>Sápmelaš duodjekultuvra ja árbevieru Dutkosa oasi čadaheaddji</p> <ul style="list-style-type: none"> • dovda duodjeárbevrrui gulli materiálalaš kultuvrra ja dan ovdáneapmái váikkuheaddji dahkkiid • dovda duodjekultuvrra oassin árbevirolaš ealáhusaid ja luonddueallinvuogi • dovda Sámi duodji -mearkka kvalitehtagáibádusaid • diehtá mo kulturbirrasa nuppástusat váikkuhit duodjeárbevrrui • diehtá duodjeárbevieru mearkkašumi sámiid kultuvrra, árbevieru ja kulturidentitehta bajásdoallamis ja ovddideamis • máhtta govvidit iežas suorggi (bivttasteapmi dahje gálvoduddjon) duodjeárbevieru sihke dan mearkkašumi oassin sámiid materiálalaš kultuvrra.
Dutkosa oasi čadaheaddji čadaha dutkosa sámegillii.	<p>Sámegiella Dutkosa oasi čadaheaddji</p> <ul style="list-style-type: none"> • hálddaša iežas suorggi duodjeterminologija ja máhtta gulahallat (ságastallat) sámegillii • diehtá mii lea sámegiela mearkkašupmi duodjeárbevieru bajásdoallamis, seailluheamis ja ovddideamis oassin sámekultuvrra.

<p>Dutkosa oasi čadaheaddji máhtá skáhppot ja geavahit dieđu, man son dárbbáša iežas suorggis.</p>	<p>Dieduskáhppon Dutkosa oasi čadaheaddji</p> <ul style="list-style-type: none"> • máhtá ávkkástallat iešgudetlágan dieduskáhpponvugiiguin vai sáhtá bajásdoallat ja ovddidit fidnočehppodagas • máhtá ávkkástallat diehtoteknikkain duddjonproseassa sierra oassesurggiin • máhtá ávkkástallat fágagirjjálašvuodain ja árbedieđuin barggustis ja čuovvut suorggis ovdáneami.
<p>Dutkosa oasi čadaheaddji máhtá doaibmat áššehasaiguin ja gudiiguin čanasjoavkkuiguin.</p>	<p>Áššehas- ja ovttasbargomáhttu Dutkosa oasi čadaheaddji</p> <ul style="list-style-type: none"> • máhtá bálvalit áššehasaid • máhtá doaibmat ovttas eará sámealáhusárjeheaddjiiguin, giehtaduodjesurggiin, earenoamážit Sámi Duodji -servviin sihke sierra surggiid duodjáriiguin Sámis, davviriikkain ja Guoládatnjárggas.
<p>Dutkosa oasi čadaheaddji diehtá luonddu mánggabealatvuoda ja luonddumolsašuddama mearkkašumi duodjesuorggistis.</p>	<p>Ekologalašvuohta ja ekonomalašvuohta Dutkosa oasi čadaheaddji</p> <ul style="list-style-type: none"> • diehtá ávdnasiid hágadettiin luonddu mánggabealatvuoda ja luonddumolsašuddama mearkkašumi • diehtá ávdnasiid háhkama váikkuhusa birrasii odasmahtti luondduresurssaid geavaheaddjin • máhtá atnit barggustis luondduresurssaid seastevaččat ja ekonomalaččat • diehtá birasnođiid ja -gáibádusaid iežas barggus.
<p>Dutkosa oasi čadaheaddji máhtá árvvoštallat vejolašvuodaid ja riskkaid, mat laktásit duodjesuorggi fitnodatdoaimma álgaheapmái ja ovd-dideapmái.</p>	<p>Fitnodatdoaimma eavttuid dovdan Dutkosa oasi čadaheaddji</p> <ul style="list-style-type: none"> • lea oahpásmuvvan duodjesuorgái oktonassii dahje oassin sámi árbevirolaš luondduealáhusaid nu, ahte máhtá árvvoštallat dan boahttevuoda višuvnnaid ja ovdáneami sihke márkaniid vejolašvuodaid ja iežas fitnodatdoaimma álgaheami geažil • máhtá árvvoštallat iežas vejolaš

	<p>fitnodaga doaibmama gánnáhahtti vuoda dahjege ealihago fitnodat</p> <ul style="list-style-type: none"> • diehtá fitnodat bargi doaibmama geatnegasvuodaid ja ovddasvástádusaid.
<p>Dutkosa oasi čadaheaddji máhtta bidjat hatti dujiidasas ja márkánastit daid.</p>	<p>Márkanastin ja hatti bidjan Dutkosa oasi čadaheaddji</p> <ul style="list-style-type: none"> • dovdá sierra áššehasoavkkuid ja čuoziha ná márkánastima riehta • diehtá Sámi Duodji -mearka geavaheami márkánastimis • diehtá mas dujiid ja barggu haddi šaddá ja máhtta bidjat hatti dujiide ja bálvalusaide • máhtta árvoštallat áiggi man lea geavahan duddjomii ja diehtá dan váikkuhusa duoji oppalaš haddái • diehtá duoji hatti ja kvalitehta gaskavuoda • máhtta dokumenteret iežas dujiid vai sáhtta geavahit dan ovdamearkan elektronalaš márkánastimis ja vuovdimis.
<p>Dutkosa oasi čadaheaddji diehtá buvttaovddasvástádusa ja buvttadorvvolašvuoda mearkašumi.</p>	<p>Buvttadorvvolašvuoha Dutkosa oasi čadaheaddji</p> <ul style="list-style-type: none"> • máhtta heivehit buvttaovddasvástádus-, buvttadorvvolašvuoha- ja geavahan-suodjalusmearrádusaid duddjomis ja márkánastimis • diehtá iežas barggus mállesuodjalus- ja dahkkivoigatvuohtamearrádusaid • máhtta dahkat iežas suorggi duodjái geavahan-, dikšun- ja vejolaš fuolahánrávvagiid.

c) Fidnomáhttima čájehanvuogit

Dutkusčadaheamit lágiduvvojit ovddalgihtii dahkkon ja dohkkehuvvon čájehanplána mielde bargobáikkis dahje skuvlema ordnejeaddji báikkis duodalaš proseassain, mat čuvvot fidnui mihtilmas buvttadeami eavttuid ja dovdomearkkaid. Dárbbu mielde lea vejolaš dievasmahttit čájeheami jearahallamiiguin, gažademiiguin, girjjálaš bargguiguin ja sierra bargočájehemiiguin, prošeaktabargguiguin dahje muđui barggu dokumenteremiin. Dutkosa oasi čadahangiella lea sámeigiella.

Dán dutkosa oasi sáhtta čadahit iežas máhttinsuorggi dutkosa osiid oktavuodas. Go dutkkusdilálašvuotta lágiduvvo eará dutkosa osiid oktavuodas, čájeheami ordnejeaddji galgá atnit fuola das, ahte árvvoštallan lea earuheamis iežas ollisvuohčan.

2 § Gákti ja gárvvut

Duodjára fidnodutkosa gákti ja gárvvut -orientašuvdnaoasi čadaheaddji dovdá gávtti ja gárvvuid hábmen-, plánen- ja duddjonproseassaid. Duojit, mat galget duddjojvuvot, leat gákti ja gahpir dahje luhkka. Dutkosa oasi čadaheaddji máhtta maidái gárvvohit iešgudetlágan dilálašvuodaide ja dovdá Suoma beale gávttiid. Son diehtá estehtalašvuoda ja kvalitehta mearkkašumi barggustis duodjeárbevieru vuodul.

a) Fidnomáhttingáibádusat	b) Árvvoštallama čuožahagat ja kriterat
Dutkosa oasi čadaheaddji dovdá hábmema sihke buvttadeami ja barggu plánema gávttiid ja gárvvuid válmmašteamis.	<p>Duoji hábmen sihke buvttadeami ja barggu plánen Dutkosa oasi čadaheaddji</p> <ul style="list-style-type: none"> • máhtta hábmet árbevirolaš ja odđa dujiid duodjeárbevieru geažil • máhtta plánat válmmaštanproseassan, ahte váldá vuhtii árbevirolaš ja áigeovuodil ávdnasiid, bargobiergasiid ja mašiinnaid • máhtta plánat barggu ja dahkat dasa muttuid sihke välljet bargovugiid.
Dutkosa oasi čadaheaddji dovdá gákte-, gahper- ja luhkkaávdnasiid ja dárbašiid.	<p>Ávdnasat Dutkosa oasi čadaheaddji</p> <ul style="list-style-type: none"> • dovdá dábálaš ávdnasiid ja dárbašiid ja daid iešvuodaide • máhtta veardidit ávdnasiid • máhtta välljet ávdnasiid ja dárbašiid ja rehkenastit daid jođu.
Dutkosa oasi čadaheaddji dovdá suorggi duodjebiergasiid ja mašiinnaid sihke máhtta geavahit ja fuolahit daid.	<p>Duodjebiergasat ja mašiinnat Dutkosa oasi čadaheaddji</p> <ul style="list-style-type: none"> • dovdá duodjebiergasiid ja mašiinnaid ja máhtta välljet ja geavahit daid heivvolaččat • máhtta dahkat mašiinnaid ja duodjebiergasiid beaivválaš fuolahandoaimmaid.

<p>Dutkosa oasi čadaheaddji máhtta minstarastit ja vadjat gávttiid ja gárvvuid.</p>	<p>Minstarastin ja vadjan Dutkosa oasi čadaheaddji</p> <ul style="list-style-type: none"> • máhtta váldit mihtuid • máhtta dahkat gávtti ja gárvvuid minstariid dahje váldit minstariid gárvves biktasis • máhtta váldit vuhtii minstariid dagadettiin hámi ja galljodaga • máhtta vadjat hánálaččat.
<p>Dutkosa oasi čadaheaddji máhtta duddjot gávttiid ja gárvvuid.</p>	<p>Duddjon ja gárvvoheapmi Dutkosa oasi čadaheaddji</p> <ul style="list-style-type: none"> • máhtta goarrut ja gárvet dihto guovllu gávtti sihke gahpira dahje luhka • máhtta válmmaštit gávtti áššehassii iskkadeami várás ja diehtá mii lea iskama mearkkašupmi fárdda geažil • máhtta geavahit heivvolaš bargovugiid • máhtta bargat jodánit ja plána mielde nu ahte váldá vuhtii mašiinnaid, duodjebiergasiid ja rusttegiid • máhtta gárvvohit dihto guovllu árbevirolaš biktasiiguin.
<p>Dutkosa oasi čadaheaddji diehtá ergonomiija ja dorvvolašvuoda mearkkašumi suorgistis.</p>	<p>Ergonomiija ja bargodorvvolašvuoha Dutkosa oasi čadaheaddji</p> <ul style="list-style-type: none"> • diehtá bargodorvvolašvuohamearrádusaid ja máhtta heivehit daid barkkustis • diehtá rivttes čuovgga mearkkašumi bargodorvvolašvuhtii • máhtta muddet bargobevddiid ja -beaŋkkaid ergonomalaččat riehta • máhtta geavahit mašiinnaid ja rusttegiid riehta.
<p>Dutkosa oasi čadaheaddji máhtta ovdanbuktit iežas barggu govalaččat sihke girjjálaččat gielain man lea válljen ja njálmmálaččat sámeielain.</p>	<p>Barggu govvideapmi Dutkosa oasi čadaheaddji</p> <ul style="list-style-type: none"> • máhtta govvidit ovttaid mielde duoji válmmaštanproseassa bargoberbmii • máhtta dahkat, dulkot ja čuovvut bargorávvagiid.

c) Fidnomáhttima čájehavuogit

Dutkkusčadaheamit lágiduvvojit ovddalgihtii dahkkon ja dohkkehuvvon čájehaplána mielde bargobáikkis dahje skuvlema ordneaddji báikkis duodalaš proseassain, mat čuvvot fidnui mihtilmas buvttadeami eavttuid ja dovdomearkkaid. Dárbbu mielde lea vejolaš dievasmahttit čájeheami jearahallamiiguin, gažademiiguin, girjjálaš bargguiguin ja sierra bargočájeheamiiguin, prošeaktabargguiguin dahje muđui barggu dokumenteremiin. Dutkosa oasi čadahangiella lea sámegiella.

Dán dutkosa oasi sáhtta čadahit maiddá duodjára buohkaide oktasaš fidnomáhttin -dutkosa oasi oktavuodas. Seammás sáhtta čájehit iežas máhttinsuorggi mielde dutkosa váljaoasi, muhto čájeheami ordneaddji galgá atnit fuola das, ahte árvvoštallan lea earuheamis iežas ollisvuhtan.

3 § Náhkkelaččat

Duodjára náhkkelaččat-orientašuvdnaoasi čadaheaddji dovdá iežas suorggi dábaeamos guolga- ja sistedujiid hábmen- ja duddjonproseassaid ja bargodoaimmaid. Dan lassin son máhtta giehtaguššat náhkiid duddjoma várás. Ávnnasin sáhttet leat ovdamearkan bohccoduollji, miesenáhkki, gápmasat, sávzza- ja gihcináhkki, njuorjonáhkki, gusanáhkki, sarvvaduollji (ealggaduollji), (guole)čuopma, buoiddanáhkki ja minjkanáhkki. Náhkkelaččat sáhttet leat goikkehat, gálssohat dahje stigát, gámas- dahje gihcináhkkegahpir, gistát, čázehat, sistegápmagat, lávkkat ja sisteseahkat.

Dutkosa oasi čadaheaddji dovdá náhkkeudodjesuorggi duodjeárbevieru ja guđiid guovlluid náhkkelaččaid. Son diehtá estehtalašvuoda ja kvalitehta mearkkašumi barggustis duodjeárbevieru vuodul.

a) Fidnomáhttingáibádusat	b) Árvvoštallama čuožahagat ja kriterat
Dutkosa oasi čadaheaddji dovdá duoji hábmema sihke buvttadeami ja barggu plánema náhkkelaččaid válmmašteamis.	Duoji hábmen sihke buvttadeami ja barggu plánen Dutkosa oasi čadaheaddji <ul style="list-style-type: none">• máhtta hábmet árbevirolaš ja odđa dujiid duodjeárbevieru geažil• máhtta plánet náhkiid dikšunproseassa ja dujiid válmmaštanproseassa nu, ahte váldá vuhtii árbevirolaš ja áigeguovdil ávdnasiid, bargobiergasiid ja mašiinnaid• máhtta plánet barggu ja dahkat bargoortnega sihke välljet bargovugiid.

<p>Dutkosa oasi čadaheaddji dovda náhkkeláččaid ávdnasiid.</p> <p>Son máhtta veardádalat ja välljet ávdnasiid.</p>	<p>Ávdnasat Dutkosa oasi čadaheaddji</p> <ul style="list-style-type: none"> • dovda árbevirolaš ja áigeuovdil náhkiid ja daid iešvuodaid • diehtá ja máhtta háhkat náhkiid dikšumis dárbbalaš árbevirolaš ja áigeuovdil ávdnasiid • máhtta välljet ávdnasiid nu ahte váldá vuhtii duoji ávnnasgáibádusaid.
<p>Dutkosa oasi čadaheaddji dovda ja máhtta geavahit náhke- ja guolgađuđiid duodjebiergasiid ja mašiinnaid sihke máhtta fuolahit daid.</p>	<p>Duodjebiergasat ja mašiinnat Dutkosa oasi čadaheaddji</p> <ul style="list-style-type: none"> • dovda duodjebiergasiid ja mašiinnaid ja máhtta välljet ja geavahit daid heivvolaččat • máhtta dahkat mašiinnaid ja duodjebiergasiid beaivválaš fuolahandoaimmaid.
<p>Dutkosa oasi čadaheaddji dovda náhkiid dikšuma.</p>	<p>Náhkiid giehtagušan Dutkosa oasi čadaheaddji</p> <ul style="list-style-type: none"> • máhtta njuovvat ja dikšut gápmasiid • máhtta navildit duolji ja dikšut sistti (osttuin).
<p>Dutkosa oasi čadaheaddji máhtta váldit vuhtii ávdnasa earenoamáš gáibádusaid vadjanplána dagadettiin.</p>	<p>Vadjanplána Dutkosa oasi čadaheaddji</p> <ul style="list-style-type: none"> • máhtta ávkkástallat árbevirolaš ja eará minstar- ja hámiaddinvuđiiguin nu ahte váldá vuhtii ávdnasa earenoamáš gáibádusaid • máhtta välljet gápmasiid anu mielde • máhtta välljet ja vadjat gápmasiid goikkehiid várás áššehasa juolgemihtu mielde minstariid haga nu ahte atná árbevirolaš suorbma- ja čalbmemihtuid.
<p>Dutkosa oasi čadaheaddji máhtta duddjot náhkkeláččaid.</p>	<p>Duddjon Dutkosa oasi čadaheaddji</p> <ul style="list-style-type: none"> • máhtta duddjot árbevirolaš duđiid gápmasiin ja eará guolganáhkiin, unnimustá goikkehiid dahje čázehiid sihke gahpira ja gistáid dahje gálssohiid • máhtta duddjot sisteduoji • máhtta geavahit rivttes bargovuđiid • máhtta geavahit heivvolaš duodjebiergasiid ja mašiinnaid.

<p>Dutkosa oasi čadaheaddji diehtá ergonomiija ja dorvvolašvuoda mearkkašumi suorggistis.</p>	<p>Ergonomiija ja bargodorvvolašvuoha Dutkosa oasi čadaheaddji</p> <ul style="list-style-type: none"> • diehtá bargodorvvolašvuohamearrádusaid ja máhtta heivehit daid bargustis • diehtá rivttes čuovgga mearkkašumi bargodorvvolašvuhtii • máhtta muddet bargobevddiid ja -beaŋkkaid ergonomalaččat riehta • máhtta geavahit mašiinnaid ja rusttegiid dorvvolaččat • dovdá suorggi kemikálaid ja máhtta geavahit daid bargodorvvolašvuohamearrádusaid mielde.
<p>Dutkosa oasi čadaheaddji máhtta ovdanbuktit iežas barggu govalaččat sihke girjjálaččat gielain man lea válljen ja njálmmálaččat sámegielain.</p>	<p>Barggu govvideapmi Dutkosa oasi čadaheaddji</p> <ul style="list-style-type: none"> • máhtta govvidit ovttaid mielde duoji válmmaštanproseassa bargoberbmii • máhtta dahkat, dulkot ja čuovvut bargorávvagiid.

c) Fidnomáhttima čájehanvuogit

Dutkkusčadaheamit lágiduvvojit ovddalgihtii dahkkon ja dohkkehuvvon čájehanplána mielde bargobáikkis dahje skuvlema ordnejeaddji báikkis duodalaš proseassain, mat čuvvot fidnui mihtilmas buvttadeami eavttuid ja dovdomearkkaid. Dárbbu mielde lea vejolaš dievasmahttit čájeheami jearahallamiiguin, gažademiiguin, girjjálaš bargguiguin ja sierra bargočájemiguin, prošeaktabargguiguin dahje muđui barggu dokumenteremiin. Dutkosa oasi čadahangiella lea sámegiella.

Dán dutkosa oasi sáhtta čadahit maiddái duodjára buohkaide oktasaš fidnomáhttin -dutkosa oasi oktavuodas. Seammás sáhtta čájehit máhttinsuorggi mielde dutkosa váljaoasi, muhto čájeheami ordnejeaddji galgá atnit fuola das, ahte árvoštallan lea earuheamis iežas ollisvuhtan.

4 § Sámebiktasa gárvvut

Sámebiktasa gárvvuid váljaoasi čadaheaddji máhtta hábmet ja duddjot iešgudetlágan árbevirolaš sámevárvvuid duodjeárbevieru vuodul. Gárvvut sáhttet leat luhkka ja láddegahpir.

a) Fidnomáhttingáibádusat	b) Árvvoštallama čuožahagat ja kriterat
<p>Dutkosa oasi čadaheaddji dovdá duoji hábmema sihke buvttadeami ja barggu plánema dujiid válmmašteamis.</p>	<p>Duoji hábmen sihke buvttadeami ja barggu plánen Dutkosa oasi čadaheaddji</p> <ul style="list-style-type: none"> • máhtta hábmet árbevirolaš ja odđa dujiid duodjeárbevieru vuodul • máhtta plánat válmmaštanproseassa nu ahte váldá vuhtii árbevirolaš ja áigequovdil ávdnasiid, bargobiergasiid ja mašiinnaid • máhtta plánat barggu ja dahkat dasa muttuid sihke välljet bargovugiid.
<p>Dutkosa oasi čadaheaddji dovdá gahper- ja luhkkaávdnasiid.</p>	<p>Ávdnasat Dutkosa oasi čadaheaddji</p> <ul style="list-style-type: none"> • dovdá dábálaš ávdnasiid ja dárbašiid sihke daid iešvuodaid • máhtta veardádallat ávdnasiid • máhtta välljet ávdnasiid ja dárbašiid ja rehkenastit daid jođu.
<p>Dutkosa oasi čadaheaddji dovdá suorggi duodjebiergasiid ja mašiinnaid sihke máhtta geavahit ja fuolahit daid.</p>	<p>Duodjebiergasat ja mašiinnat Dutkosa oasi čadaheaddji</p> <ul style="list-style-type: none"> • dovdá duodjebiergasiid ja mašiinnaid, mat leat anus, ja máhtta välljet ja geavahit daid heivvolaččat • máhtta dahkat mašiinnaid ja duodjebiergasiid beaivválaš fuolahandoaimmaid.
<p>Dutkosa oasi čadaheaddji máhtta váldit vuhtii ávdnasa earenoamáš gáibádusaid vadjanplána dagadettiin.</p>	<p>Vadjanplána Dutkosa oasi čadaheaddji</p> <ul style="list-style-type: none"> • máhtta sárgut minstariid dahje ráhkadit daid gárvves duoji mielde • máhtta vadjat hánálaččat • máhtta ávkkástallat árbevirolaš ja eará minstar- ja hámiaddinvugiiguin nu, ahte váldá vuhtii ávdnasa earenoamáš gáibádusaid.

<p>Dutkosa oasi čadaheaddji máhtá duddjot ja gárvet sámevárvvuid.</p>	<p>Duddjon Dutkosa oasi čadaheaddji</p> <ul style="list-style-type: none"> • máhtá duddjot ja gárvet man nu guovllu árbevirolaš luhka ja gahpira • máhtá geavahit rivttes bargovugiid, duodjebiergasiid ja mašiinnaid.
<p>Dutkosa oasi čadaheaddji diehtá ergonomiija ja dorvvolašvuoda mearkkašumi suorggistis.</p>	<p>Ergonomiija ja bargodorvvolašvuoha Dutkosa oasi čadaheaddji</p> <ul style="list-style-type: none"> • diehtá bargodorvvolašvuohtamear-rádusaid ja máhtá heivehit daid bargustis • diehtá rivttes čuovgga mearkkašumi bargodorvvolašvuhtii • máhtá muddet bargobevddiid ja -beaŋkkaid ergonomalaččat riehta • máhtá geavahit mašiinnaid ja rusttegiid dorvvolaččat
<p>Dutkosa oasi čadaheaddji máhtá ovdanbuktit iežas barggu govalaččat sihke girjjálaččat gielain man lea välljen ja njálmmálaččat sámeگیelain.</p>	<p>Barggu govvideapmi Dutkosa oasi čadaheaddji</p> <ul style="list-style-type: none"> • máhtá govvidit ovttaid mielde duoji válmmaštanproseassa bargoberbmii • máhtá dahkat, dulkot ja čuovvut bargorávvgiid.

c) Fidnomáhttima čájehanvuogit

Dutkkusčadaheamit lágiduvvojit ovddalgihtii dahkkon ja dohkkehuvvon čájehanplána mielde bargobáikkis dahje skuvlema ordnejeaddji báikkis duodalaš proseassain, mat čuvvot fidnui mihtilmas buvttadeami eavttuid ja dovdomearkkaid. Dárbbu mielde lea vejolaš dievasmahttit čájeheami jearahallamiiguin, gažademiiguin, girjjálaš bargguiguin ja sierra bargočájehemiiguin, prošektabargguiguin dahje muđui barggu dokumenteremiin. Dutkosa oasi čadahangiella lea sámeگیella.

Dán dutkosa oasis lágiduvvo sierra čájeheapmi, muhto oasi čájeheami sáhtta čadahit dutkosa eara osiid oktavuodas. Čájeheami ordnejeaddji galgá atnit fuoladas, ahte árvoštallan lea earuheamis iežas ollisvuohčan.

5 § Váljanáhkkeláččat

Váljanáhkkeláččaid dutkosa oasi čadaheaddji máhtta hábmet ja duddjot sámebiktasa árbevirolaš gahpiriid, gistáid ja gápmagiid. Son máhtta giehtaguššat náhkiid, maid geavaha daidda. Ávnnasin sáhttet leat ovdamearkan gápmasat, bohccoduollji dahje njuorjjonáhkki, gusanáhkki, sarvvaduollji, (guole)čuopma, buoiddanáhkki, minjkanáhkki dahje gihcináhkki.

a) Fidnomáhttingáibádusat	b) Árvvoštallama čuožahagat ja kriterat
<p>Dutkosa oasi čadaheaddji dovda duoji hábmema sihke buvttadeami ja barggu plánema dujiid válmmašteamis.</p>	<p>Duoji hábmen sihke buvttadeami ja barggu plánen Dutkosa oasi čadaheaddji</p> <ul style="list-style-type: none"> • máhtta hábmet árbevirolaš ja odđa dujiid duodjeárbevieru vuodul • máhtta plánat válmmaštanproseassa nu, ahte váldá vuhtii árbevirolaš ja áigeuovdil ávdnasiid, bargobiergasiid ja mašiinnaid • máhtta plánat barggu ja dahkat bargoortnega sihke välljet bargovugiid.
<p>Dutkosa oasi čadaheaddji dovda iežas välljen ávdnasiid ja daid giehtaguššama.</p>	<p>Ávdnasat ja náhkiid giehtaguššan Dutkosa oasi čadaheaddji</p> <ul style="list-style-type: none"> • máhtta välljet gápmasiid ja eará náhkiid anu mielde • máhtta välljet ja háhkat náhkiid dikšumis dárbbalaš árbevirolaš ja áigeuovdil ávdnasiid • dovda ávdnasiid iešvuodaid • máhtta njuovvat ja ráhkadit gápmasiid dahje máhtta navildit ja dikšut eará náhkiid sistin (osttuin).
<p>Dutkosa oasi čadaheaddji dovda ja máhtta geavahit náhkke duoji duodjebiergasiid ja mašiinnaid sihke máhtta fuolahit daid.</p>	<p>Duodjebiergasat ja mašiinnat Dutkosa oasi čadaheaddji</p> <ul style="list-style-type: none"> • dovda duodjebiergasiid ja mašiinnaid ja máhtta välljet ja geavahit daid heivvolaččat • máhtta dahkat duodjebiergasiid ja mašiinnaid beaivválaš fuolahandoaimmaid.
<p>Dutkosa oasi čadaheaddji máhtta váldit vuhtii ávdnasa earenoamáš gáibádusaid vajadettiin.</p>	<p>Hámiaddin ja vadjan Dutkosa oasi čadaheaddji</p> <ul style="list-style-type: none"> • máhtta ávkkástallat vajadettiin árbevirolaš ja eará minsttar- ja hámiaddinvugiiguin, dego árbevirolaš

	suorbma- ja čalbmemihtuiguin nu ahte váldá vuhtii ávdnasa earenoamáš gáibádusaid.
Dutkosa oasi čadaheaddji máhtta duddjot ja gárvet dujiid.	Duddjon Dutkosa oasi čadaheaddji <ul style="list-style-type: none"> • máhtta duddjot ja gárvet gahpira, gistaíd dahje gápmagiid • máhtta atnit rivttes bargovugiid.
Dutkosa oasi čadaheaddji diehtá ergonomiija ja dorvvolašvuoda mearkkašumi suorrggistis.	Ergonomiija ja bargodorvvolašvuoha Dutkosa oasi čadaheaddji <ul style="list-style-type: none"> • diehtá bargodorvvolašvuohamearrádusaid ja máhtta heivehit daid bargogustis • diehtá rivttes čuovgga mearkkašumi bargodorvvolašvuhtii • máhtta muddet bargobevddiid ja -beanjkaid ergonomalaččat riehta • máhtta geavahit mašiinnaid ja rusttegiid dorvvolaččat • dovdá suorrggi kemikálaid ja máhtta geavahit daid bargodorvvolašvuohamearrádusaid mielde.
Dutkosa oasi čadaheaddji máhtta ovdanbuktit iežas barggu govalaččat sihke girjjálaččat gielain man lea välljen ja njálmálaččat sámeگیelain.	Barggu govvideapmi Dutkosa oasi čadaheaddji <ul style="list-style-type: none"> • máhtta govvidit ovttaid mielde duoji válmmaštanproseassa bargoberbmii • máhtta dahkat, dulkot ja čuovvut bargorávvagiid.

c) Fidnomáhttima čájehanvuogit

Dutkkusčadaheamit lágiduvvojit ovddalgihtii dahkkon ja dohkkehuvvon čájehanplána mielde bargobáikkis dahje skuvlema ordnejeaddji báikkis duodalaš proseassain, mat čuvvot fidnui mihtilmas buvttadeami eavttuid ja dovdomearkkaid. Dárbbu mielde lea vejolaš dievasmahttit čájehemi jearahallamiiguin, gažademiiguin, girjjálaš bargguiguin ja sierra bargočájehemiiguin, prošeaktabargguiguin dahje muđui barggu dokumenteremiin. Dutkosa oasi čadahangiella lea sámeگیella.

Dán dutkosa oasis lágiduvvo sierra čájehemi, muhto oasi čájehemi sáhtta čadahit dutkosa eará osiid oktavuodas. Čájehemi ordnejeaddji galgá atnit fuoladas, ahte árvoštallan lea earuheamis iežas ollisvuhtan.

6 § Čuoldin- ja batninduođji

Čuoldin- ja batninduođji dutkosa oasi čadaheaddji máhtta hábmet ja duddjot iešgudeťlágan árbevirolaš báttiid čuoldin- ja batninteknihkaiguin. Duođit sáhttet leat ovdamearkan boahkánat, vuoddagat, gietkkabáttit ja eará báttit.

a) Fidnomáhttingáibádusat	b) Árvvoštallama čuožahagat ja kriterat
Dutkosa oasi čadaheaddji dovda duođi hábmema sihke buvttadeami ja barggu plánema dujiid váłmmašteamis.	<p>Duođi hábmen sihke buvttadeami ja barggu plánen Dutkosa oasi čadaheaddji</p> <ul style="list-style-type: none"> • máhtta hábmet árbevirolaš ja odđa dujiid duodjeárbevieru vuodul • máhtta plánet duođi váłmmaštanproseassa nu ahte váldá vuhtii árbevirolaš ja áigeguovdil ávdnasiid ja duodjebiergasiid • máhtta váłljet bargovugiid ja dahkat bargoortnega.
Dutkosa oasi čadaheaddji dovda ávdnasiid ja duodjebiergasiid maid geavahit čuoldin- ja batninduođjiin.	<p>Ávdnasat ja duodjebiergasat Dutkosa oasi čadaheaddji</p> <ul style="list-style-type: none"> • dovda láiggiid iešvuodaid • dovda láiggiid nummarastima ja máhtta váłljet duodjai láiggiid • dovda ávdnasiid oastinkanálaid • máhtta váłljet rivttes duodjebiergasiid • máhtta čavget láiggiid duođi várás.
Dutkosa oasi čadaheaddji dovda árbevirolaš čuoldin- ja batninteknikhaid.	<p>Teknikkadovdan Dutkosa oasi čadaheaddji</p> <ul style="list-style-type: none"> • dovda sierralágan čuoldin- ja batninteknikhaid ja máhtta govvidit daid.
Dutkosa oasi čadaheaddji máhtta duddjot čuoldin- ja batninteknihkaiguin vuoddagiid ja báttiid.	<p>Duddjon Dutkosa oasi čadaheaddji</p> <ul style="list-style-type: none"> • máhtta goddit ja gárvet vuoddagiid ja muhtun eará čuoldinduođi • máhtta dahkat bargogovaid ja -rávvagiid duodjai.
Dutkosa oasi čadaheaddji diehtá ergonomiija ja dorvvolašvuoda mearkašumi suorgistis.	<p>Ergonomiija ja bargodorvvolašvuohťa Dutkosa oasi čadaheaddji</p> <ul style="list-style-type: none"> • diehtá bargodorvvolašvuohťamearrádusaid ja máhtta heivehit daid bargogustis • diehtá rivttes čuovgga mearkašumi bargodorvvolašvuhtii

	<ul style="list-style-type: none"> • máhtá muddet bargobevddiid ja -beaŋkkaid ergonomalaččat riehta.
Dutkosa oasi čadaheaddji máhtá ovdanbuktit iežas barggu govalaččat sihke girjjálaččat gielain man lea válljen ja njálmmálaččat sámegielain.	<p>Barggu govvideapmi</p> <p>Dutkosa oasi čadaheaddji</p> <ul style="list-style-type: none"> • máhtá govvidit ovttaid mielde duoji válmmaštanproseassa bargoberbmii • máhtá dahkat, dulkot ja čuovvut bargorávvagiid.

c) Fidnomáhttima čájehanvuogit

Dutkusčadaheamit lágiduvvojit ovddalgihtii dahkkon ja dohkkehuvvon čájehanplána mielde bargobáikkis dahje skuvlema ordnejeaddji báikkis duodalaš proseassain, mat čuvvot fidnui mihtilmas buvttadeami eavttuid ja dovdomearkkaid. Dárbbu mielde lea vejolaš dievasmahttit čájeheami jearahallamiiguin, gažademiiguin, girjjálaš bargguiguin ja sierra bargočájeheamiiguin, prošeaktabargguiguin dahje muđui barggu dokumenteremiin. Dutkosa oasi čadahangiella lea sámegiella.

Dán dutkosa oasis ordnejuvvo sierra čájeheapmi, muhto oasi čájeheami sáhtá čadahit dutkosa eará osiid oktavuodas. Čájeheami ordnejeaddji galgá atnit fuola das, ahte árvvoštallan lea earuheamis iežas ollisvuohtan.

7 § Earenoamáštechnikkat

Earenoamáštechnikaid dutkosa oasi čadaheaddji máhtta hábmet ja duddjot iešgudetlágan árbevirolaš dujiid ja máhtta hábmet odđa dujiid duodjeárbevieru vuodul. Duojit leat álggu rájes giedaiguin duddjojuvvon ja daid duddjomis lea guovddázis komposišuvdna, ivnniid geavaheapmi, ávdnasiid ja teknikaid fidnomáhtolaš heivehallan.

Dutkosa oasi čadaheaddji vällje unnimustá guokte earenoamáštechnikka čuovvovaš osiin: liidneriessun, giedaingodđin, duhppen, šaddobáidnin dahje datneárpo- ja bearaltechnikka. Ergonomiija ja bargodorvvolašvuohta sihke barggu govvideapmi leat buot earenoamášteknikkaide oktasáčat.

a) Fidnomáhttingáibádusat	b) Árvvoštallama čuožahagat ja kriterat
<p>Dutkosa oasi čadaheaddji dovdá liidneávdnasiid ja máhtta hábmet ja riessut liinni.</p>	<p>Liidneriessun Dutkosa oasi čadaheaddji</p> <ul style="list-style-type: none"> • dovdá ávdnasiid ja daid iešvuodaid • máhtta hábmet riessamiid ja dahkat bargoortnega • máhtta ráhkadit liidnevuodu ja mihtidit riessunárppuid jođu • máhtta čuolbmadit ja gárvet liinni.
<p>Dutkosa oasi čadaheaddji dovdá godusávdnasiid.</p> <p>Son máhtta hábmet ja válmmaštit godusdujiid.</p>	<p>Giedaingodđin Dutkosa oasi čadaheaddji</p> <ul style="list-style-type: none"> • dovdá ja máhtta välljet godusávdnasiid • dovdá godusávdnasiid iešvuodaid • dovdá godđinduodjebiergasiid • máhtta giedaingodđinteknikkaid • máhtta hábmet godusduoji ja plánat dasa válmmaštanproseassa • máhtta válmmaštit ja gárvet godusduoji, dego fáhcaid, suohkuid, šearffa dahje bittuid.
<p>Dutkosa oasi čadaheaddji dovdá dubiid (duhppenávdnasiid).</p> <p>Son máhtta hábmet ja ráhkadit duhposiid (duhpejuvvon dujiid).</p>	<p>Duhppen Dutkosa oasi čadaheaddji</p> <ul style="list-style-type: none"> • máhtta atnit ávkin iešgudetlágan ulloávdnasiid ja bealleráhkadusaid ja ovtastit duhposii eará ávdnasiid • dovdá duhppema duodjebiergasiid, rusttegiid ja veahkkeávdnasiid • máhtta ruvven-, rullen- ja ságganteknikkaid • diehtá mo oazžut áigái iešgudetlágan duobusasiid • máhtta hábmet ja ráhkadit golm-

	<p>maolat duhppejuvvon duoji minstara vehkiin</p> <ul style="list-style-type: none"> • máhtta duhppeama válmmaštan-proseassa • máhtta gárvet duhppejuvvon duoji.
<p>Dutkosa oasi čadaheaddji dovdá šaddobáidnima šattuid ja guobbariid ja máhtta báidnit dain.</p>	<p>Šaddobáidnin Dutkosa oasi čadaheaddji</p> <ul style="list-style-type: none"> • máhtta välljet rivttes báidninvuogi ja -ávdnasiid ulloávdnasii dahjege proteiidnafiberii • máhtta geavahit šaddobáidnima heivvolaččat • dovdá luonddušattuid ja guobbariid maid atnet báidnimis ja diehtá daid čoagginvugiid ja -áigodagaid • hálddaša čoaggimii ja geavaheapmái laktáseaddji birasáššiid ja máhtta čoaggit báidninávdnasiid nu ahte seastá luonddu • máhtta atnit báidnimis varas šattuid ja guobbariid sihke máhtta rádjat riehta iežas čoaggin ávdnasiid • máhtta dahkat šaddobáidnima ovdaválmmaštallamiid • diehtá šaddobáidnima kemikálaid ja máhtta doaibmat nu ahte váldá vuhtii bargodorvolašvuoda ja birasovddasvástádusa • máhtta čállit bajás báidninrávvaga • máhtta báidnit šattuiguin ja guobbariiguin heivvolaččat ja máhtta ávkkástallat šaddobáidnimiin oassin eará tekstiilateknihkaid.
<p>Dutkosa oasi čadaheaddji máhtta hábmet ja duddjot datneárpo- ja bearralhearvvaiguin hervejuvvon dujiid.</p>	<p>Datneárpo- ja bearralherven Dutkosa oasi čadaheaddji</p> <ul style="list-style-type: none"> • máhtta hábmet datneárpo- ja bearralhervema govadaga • máhtta hábmet ja duddjot datneárpo- ja bearralhervejuvvon dujiid • máhtta välljet rivttes ávdnasiid hervenduodjái.
<p>Dutkosa oasi čadaheaddji diehtá ergonomiija ja dorvolašvuoda mearkkašumi suorggistis.</p>	<p>Ergonomiija ja bargodorvolašvuoha Dutkosa oasi čadaheaddji</p> <ul style="list-style-type: none"> • diehtá bargodorvolašvuohamearrádušaid ja máhtta heivehit daid barggustis

	<ul style="list-style-type: none"> • diehtá rivttes čuovgga mearkkašumi bargodorvolašvuhtii • máhtta muddet bargobevddiid ja -beaŋkkaid ergonomalaččat riehta.
Dutkosa oasi čadaheaddji máhtta ovdanbuktit iežas barggu govalaččat sihke girjjálaččat gielain man lea válljen ja njálmmálaččat sámeielain.	Barggu govvideapmi Dutkosa oasi čadaheaddji <ul style="list-style-type: none"> • máhtta govvidit ovttaid mielde duoji válmmaštanproseassa bargoberbmii • máhtta dahkat, dulkot ja čuovvut bargorávvagiid.

c) Fidnomáhttima čájehanvuogit

Dutkkusčadaheamit lágiduvvojit ovddalgihtii dahkkon ja dohkkehuvvon čájehanplána mielde bargobáikkis dahje skuvlema ordneheaddji báikkis duodalaš proseassain, mat čuvvot fidnui mihtilmas buvttadeami eavttuid ja dovdomearkkaid. Dárbbu mielde lea vejolaš dievasmahttit čájeheami jearahallamiiguin, gažademiiguin, girjjálaš bargguiguin ja sierra bargočájeheamiiguin, prošeaktabargguiguin dahje muđui barggu dokumenteremiin. Dutkosa oasi čadahangiella lea sámegeilla.

Dán dutkosa oasis ordnejuvvo sierra čájeheapmi, muhto oasi čájeheami sáhtta čadahit dutkosa eará osiid oktavuodas. Čájeheami ordneheaddji galgá atnit fuola das, ahte árvvoštallan lea earuheamis iežas ollisvuohtan.

8 § Tekstiiladuodji

Tekstiiladuoji dutkosa oasi čadaheaddji máhtta goddit ránu dahje ulloliinni dábalaš gákkesmuoraiguin (stovlamuorat) dahje ránu ceakkomuoraiguin. Ceakkomuorrateknihkka lea earenoamážit nuortalaččaid ja mearrasámiid duodjeárbevierru. Dutkosa čadaheaddji diehtá estehtalašvuoda ja kvalitehta mearkkašumi barggustis duodjeárbevieru vuodul.

a) Fidnomáhttingáibádusat	b) Árvvoštallama čuožahagat ja kriterat
Dutkosa oasi čadaheaddji dovda hábmema ja buvttadeami dujiid válmmašteamis.	Duoji hábmen sihke buvttadeami ja barggu plánen Dutkosa oasi čadaheaddji <ul style="list-style-type: none"> • máhtta hábmet árbevirolaš ja odđa dujiid duodjeárbevieru geahččanguovllus • máhtta plánet duoji válmmaštanproseassa nu ahte váldá vuhtii árbevirolaš ja áigeguovdil ávdnasiid ja duodjebiergasiid.

<p>Dutkosa oasi čadaheaddji dovdá barggu plánema.</p>	<p>Duddjoma plánen Dutkosa oasi čadaheaddji</p> <ul style="list-style-type: none"> • máhtá lohkat ja dulkot málle dahje sárggastaga sihke dahkat bargogovaid ja rávvagiid godđinduodjái • máhtá dahkat bargoortnega ja välljet bargovugiid árbevirolaš godđindujiide • máhtá dahkat godđinduodjái mállesárgumiid • máhtá dokumenteret godđindujiid govemiin, sárgumiin sihke bargorávvagiid ja materiálačájánasaid vorkemiin nu, ahte daid vehkiin duoji sáhtá maŋŋá válmmaštit.
<p>Dutkosa oasi čadaheaddji máhtá välljet godđindujiide ávdnasiid.</p>	<p>Ávnnasválljen Dutkosa oasi čadaheaddji</p> <ul style="list-style-type: none"> • dovdá ávdnasiid geavahaniešvuodaid • máhtá välljet mállii heivvoleamos čatnosiid ja ivnniid • máhtá välljet godđintekstiilla ávdnasa nu ahte dat heive visuálalaš iešvuodaid dáfus čatnosii, dávjodahkii, geavahaniešvuodaide, kvalitehtii ja gárvemii.
<p>Dutkosa oasi čadaheaddji máhtá duddjot ja gárvet ránu dahje liinni.</p>	<p>Duddjon ja gárven Dutkosa oasi čadaheaddji</p> <ul style="list-style-type: none"> • máhtá čohkket gákkemuoraid ja sierralágan duodjebiergasiid ja fuolahit ahte dat leat geavahanortnegis • máhtá atnit dábálaš duodjebiergasiid ja -rusttegiid • máhtá atnit sierralágan čatnosiid heivvolaččat • máhtá godđit ja gárvet ránu dahje liinni • máhtá divvut godđinfeallaid ja gárvet duoji nu ahte váldá vuhtii gággása anu, ávdnasa ja čatnosa.
<p>Dutkosa oasi čadaheaddji diehtá ergonomiija ja dorvvolašvuoda mearkkašumi suorggistis.</p>	<p>Ergonomiija ja bargodorvvolašvuoha Dutkosa oasi čadaheaddji</p> <ul style="list-style-type: none"> • diehtá bargodorvvolašvuohamear-rádusaid ja máhtá heivehit daid barggustis • diehtá rivttes čuovgga mearkkašumi bargodorvvolašvuhtii.

Dutkosa oasi čadaheaddji máhtá ovdanbuktit iežas barggu govalaččat sihke girjjálaččat gielain man lea välljen ja njálmálaččat sámeielain.	<p>Barggu govvideapmi</p> <p>Dutkosa oasi čadaheaddji</p> <ul style="list-style-type: none"> • máhtá govvidit ovttaid mielde duoji válmmaštanproseassa bargoberbmii • máhtá dahkat, dulkot ja čuovvut bargorávvgiid.
---	---

c) Fidnomáhttima čájehanvuogit

Dutkkusčadaheamit lágiduvvojit ovddalgihtii dahkkon ja dohkkehuvvon čájehanplána mielde bargobáikkis dahje skuvlema ordnejeaddji báikkis duodalaš proseassain, mat čuvvot fidnui mihtilmas buvttadeami eavttuid ja dovdomearkkaid. Dárbbu mielde lea vejolaš dievasmahttit čájeheami jearahallamiiguin, gažademiiguin, girjjálaš bargguiguin ja sierra bargočájeheamiiguin, prošeaktabargguiguin dahje mudui barggu dokumenteremiin. Dutkosa oasi čadahangiella lea sámeigiella.

Dán dutkosa oasis ordnejuvvo sierra čájeheapmi, muhto oasi čájeheami sáhtta čadahit dutkosa eará osiid oktavuodas. Čájeheami ordnejeaddji galgá atnit fuola das, ahte árvoštallan lea earuheamis iežas ollisvuohtan.

9 § Báhkkeuodji

Báhkkeuodji dutkosa oasi čadaheaddji dovda duodjesuorggi dábáleamos dujiid hábmen-, plánen- ja válmmaštanproseassaid. Son máhtá giehtaguššat báhkkeávdnasa nu ahte atná árbevirolaš ja áigequovdil bargovugiid sihke duodjebiergasiid, mašiinnaid ja rusttegiid. Dutkosa čadaheaddji diehtá estehtalašvuoda ja kvalitehta mearkkašumi barggustis duodjeárbevieu geahččanguovllus. Duodji, mii galgá duddjojuvvo, sáhtta leat muhtun čuovvovaččain: guksi, gárri, bollar dahje skáhppu.

a) Fidnomáhttingáibádusat	b) Árvoštallama čuožahagat ja kriterat
Dutkosa oasi čadaheaddji dovda duoji hábmema sihke buvttadeami ja barggu plánema báhkkeuodjiid válmmašteamis.	<p>Duoji hábmen sihke buvttadeami ja barggu plánen</p> <p>Dutkosa oasi čadaheaddji</p> <ul style="list-style-type: none"> • máhtá hábmet árbevirolaš ja odđa báhkkeuodjiid duodjeárbevieu geahččanguovllus • máhtá plánat duoji ja buvttadeami válmmaštanproseassa nu ahte váldá vuhtii ávdnasiid, mašiinnaid ja rusttegiid mat leat anus • máhtá plánat barggu ja dahkat dasa bargomuttuid • máhtá meroštallat guđege duoji kvalitehtagáibádusaid

	<ul style="list-style-type: none"> • dovdá dujiid ja barggu teknihkalaš kvalitehta.
<p>Dutkosa oasi čadaheaddji dovdá dábáleamos báhkkeodjeávdnasiid.</p> <p>Son dovdá ávnnastanproseassa.</p>	<p>Ávnnasteapmi Dutkosa oasi čadaheaddji</p> <ul style="list-style-type: none"> • máhtta ohcat lobi ávdnasiid viežžamii stáhta dahje priváhta mehciin • máhtta ávnnastit • dovdá dábáleamos báhkkeodjeávdnasiid • máhtta meroštallat kvalitehtagáibádusaid ávdnasii man lea háhkamin • máhtta válljet ávdnasiid guđege atnui.
<p>Dutkosa oasi čadaheaddji máhtta ovdagiehtaguššat ávdnasiid.</p>	<p>Ávdnasiid ovdagiehtaguššan Dutkosa oasi čadaheaddji</p> <ul style="list-style-type: none"> • máhtta ovdagiehtaguššat ávdnasiid, dego vuoššat, liibmasuddjet ja goikadit • máhtta rádjat ávdnasiid daid anu mielde.
<p>Dutkosa oasi čadaheaddji diehtá ergonomiija ja dorvvolašvuoda mearkkašumi suorggistis ja máhtta heivehit daid gáibádusaid iežas barggus.</p>	<p>Ergonomiija ja bargodorvvolašvuoha Dutkosa oasi čadaheaddji</p> <ul style="list-style-type: none"> • diehtá bargodorvvolašvuohamearrádusaid ja máhtta heivehit daid barggustis • diehtá rivttes čuovgga mearkkašumi bargodorvvolašvuhtii • máhtta muddet bargobevddiid ja -beaŋkkaid ergonomalaččat riehta • máhtta geavahit mašiinnaid ja rusttegiid dorvvolaččat • dovdá suorggi kemikálaid ja máhtta geavahit ja rádjat daid bargodorvvolašvuohamearrádusaid mielde • dovdá suorggi ja dorvorusttegiid ja máhtta geavahit daid barggus.
<p>Dutkosa oasi čadaheaddji dovdá báhkkeodjoji mašiinnaid, rusttegiid ja duodjebiergasiid.</p>	<p>Mašiinnat, rusttegat ja duodjebiergasat Dutkosa oasi čadaheaddji</p> <ul style="list-style-type: none"> • máhtta atnit mánggabealagit mašiinnaid, rusttegiid ja duodjebiergasiid • máhtta atnit ja dikšut mašiinnaid deriid • máhtta atnit liktenbiergasiid • máhtta dahkat beaivválaš fuolahan- ja divvundoaimmaid.

<p>Dutkosa oasi čadaheaddji máhtá duddjot báhkkedujiid duodjeárbevieru geahččanguovllus.</p>	<p>Duddjon Dutkosa oasi čadaheaddji</p> <ul style="list-style-type: none"> • máhtá gohpat ja lávet báhki • máhtá gohpan- ja ceahkaskančuohpanteknikkaid • máhtá hervet ja nannet báhki čoarvedeavdagiin • máhtá báhkkedujiin adnon dá báleamos laktinteknikkaid • bargá ekonomalaččat, jođánit ja systemáhtalaččat.
<p>Dutkosa oasi čadaheaddji dovda báhkkedujiid gárven- ja bajildusgiehtaguššamiid.</p>	<p>Gárven- ja bajildusgiehtaguššan Dutkosa oasi čadaheaddji</p> <ul style="list-style-type: none"> • máhtá gárvet dujiid • máhtá ráhkadit ja geavahit bajildusgiehtaguššamis luondduivdneávdnasiid • máhtá geavahit bajildusgiehtaguššankemikálaid nu ahte váldá vuhtii bargodorvolašvuotamearrádušaid.
<p>Dutkosa oasi čadaheaddji máhtá ovdanbuktit iežas barggu govalaččat sihke girjjálaččat gielain man lea válljen ja njálmmálaččat sámeگیلین.</p>	<p>Barggu govvideapmi Dutkosa oasi čadaheaddji</p> <ul style="list-style-type: none"> • máhtá govvidit ovttaid mielde duoji válmmaštanproseassa bargoberbmii • máhtá dahkat, dulkot ja čuovvut bargorávvagiid.

c) Fidnomáhttima čájehanvuogit

Dutkkusčadaheamit lágiduvvojit ovddalgihtii dahkkon ja dohkkehuvvon čájehanplána mielde bargobáikkis dahje skuvlema ordnejeaddji báikkis duodalaš proseassain, mat čuvvot fidnui mihtilmas buvttadeami eavttuid ja dovdomearkkaid. Dárbbu mielde lea vejolaš dievasmahttit čájehemi jearahallamiiguin, gažademiiguin, girjjálaš bargguiguin ja sierra bargočájehemiiguin, prošekt bargguiguin dahje muđui barggu dokumenteremiin. Dutkosa oasi čadahangiella lea sámeگیلین.

Dán dutkosa oasi sáhtá čadahit maidái bákkolaš duodjára buohkaide oktasaš fidnomáhttin -dutkosa oasi oktavuodas. Seammás sáhtá čájehit nuppi máhttinsuorggi dutkosa oasi, muhto čájehemi ordnejeaddji galgá atnit fuoladas, ahte árvoštallan lea earuheamis iežas ollisvuhtan.

10 § Muorraduodji

Muorraduodji dutkosa oasi čadaheaddji dovdá duodjesuorggi dábáleamos dujiid hábmen-, plánen- ja válmmaštanproseassaid. Son máhtá giehtaguššat muorraávdnasa nu ahte atná árbevirolaš ja áigequovdil bargovugiid, duodjebiergasiid, mašiinnaid ja rusttegiid. Dutkosa čadaheaddji diehtá estehtalašvuoda ja kvalitehta mearkašumi barggustis duodjeárbevieru geahččanguovllus. Duodji, mii galgá duddjojuvvot, sáhtá leat muhtun čuovvovaččain: vuodjaskáhpu, njuikun ja geahpa dahje snáldu ja gárri.

a) Fidnomáhttingáibádusat	b) Árvvoštallama čuožahagat ja kriterat
<p>Dutkosa oasi čadaheaddji dovdá duoji hábmemma sihke buvttadeami ja barggu plánema muorradujiid válmmašteamis.</p>	<p>Duodji hábmen sihke buvttadeami ja barggu plánen Dutkosa oasi čadaheaddji</p> <ul style="list-style-type: none"> • máhtá hábmet árbevirolaš ja odna muorradujiid duodjeárbevieru geahččanguovllus • máhtá plánet duoji ja buvttadeami válmmaštanproseassa nu ahte váldá vuhtii ávdnasiid, mašiinnaid ja rusttegiid mat leat anus • máhtá plánet barggu ja dahkat dasa muttuid • máhtá meroštallat gudege duoji kvalitehtagáibádusaid • dovdá dujiid ja barggu teknihkalaš kvalitehta • máhtá rehkenastit ávdnasiid ja lassedárbašiid jođu.
<p>Dutkosa oasi čadaheaddji dovdá dábáleamos ávdnasiid.</p> <p>Son dovdá ávdnasiid háhkanproseassa.</p>	<p>Ávnnasteapmi Dutkosa oasi čadaheaddji</p> <ul style="list-style-type: none"> • máhtá ohcat lobi ávdnasiid viežžamii stáhta dahje priváhta mehciin • máhtá ávnnastit • dovdá dábáleamos muorraduodjeávdnasiid • máhtá meroštallat kvalitehtagáibádusaid ávdnasii man lea háhkamin • máhtá válljet ávdnasiid gudege atnui.
<p>Dutkosa oasi čadaheaddji máhtá ovdagiehtaguššat muorraávdnasiid.</p>	<p>Ávdnasiid ovdagiehtaguššan ja goikadeapmi Dutkosa oasi čadaheaddji</p> <ul style="list-style-type: none"> • diehtá láktasa váikkuhusa ja dan

	<p>dahkan nuppástusaid guđege muorraávdnasii</p> <ul style="list-style-type: none"> • máhtta rádjat goikaduvvon muora ja njuoska giisámuora • dovdá muorrangoikadanvugiid, dego liibmasuddjema.
<p>Dutkosa oasi čadaheaddji diehtá ergonomiija ja dorvvolašvuoda mearkkašumi suorggistis ja máhtta heivehit daid gáibádusaid iežas barggus.</p>	<p>Ergonomiija ja bargodorvvolašvuoha Dutkosa oasi čadaheaddji</p> <ul style="list-style-type: none"> • diehtá bargodorvvolašvuohamearrádusaid ja máhtta heivehit daid barggustis • diehtá rivttes čuovgga mearkkašumi bargodorvvolašvuhtii • máhtta muddet bargobevddiid ja -beaŋkkaid ergonomalaččat riehta • máhtta geavahit mašiinnaid ja rusttegiid dorvvolaččat • dovdá suorggi kemikálaid ja máhtta geavahit ja rádjat daid bargodorvvolašvuohamearrádusaid mielde • dovdá sujiid ja dorvorusttegiid ja máhtta geavahit daid barggus.
<p>Dutkosa oasi čadaheaddji dovdá muorraduoji mašiinnaid, rusttegiid ja duodjebiergasiid.</p>	<p>Mašiinnat, rusttegat ja duodjebiergasat Dutkosa oasi čadaheaddji</p> <ul style="list-style-type: none"> • máhtta atnit mánggabealagit mašiinnaid, rusttegiid ja duodjebiergasiid • máhtta atnit ja dikšut mašiinnaid deriid sihke máhtta atnit liktenbiergasiid • máhtta dahkat beaivválaš fuolahanja divvundoaimmaid.
<p>Dutkosa oasi čadaheaddji máhtta válmmaštit muorraduojiid duodjeárbevieru geahččanguovllus.</p>	<p>Duddjon Dutkosa oasi čadaheaddji</p> <ul style="list-style-type: none"> • máhtta duddjot muorraduoji • máhtta ovttaštit čoarve- ja dákteávdnasiid čoarvečaskkástat- ja čoarvevuodjudanteknikhkaiguin • máhtta graveren (hearvačuohppan)- ja ceahkastančuohppanteknikhkaid • máhtta dábašamos laktinteknikhkaid, ovdamearkan goarrut čuotnjátdolggiin • bargá ekonomalaččat, jođánit ja systemáhtalaččat.

Dutkosa oasi čadaheaddji dovdá báhkkeđuiid gárven- ja bajildusgiehtaguššamiid.	Gárven- ja bajildusgiehtaguššan Dutkosa oasi čadaheaddji <ul style="list-style-type: none"> • máhtta gárvet dujiid • máhtta ráhkadit ja geavahit bajildusgiehtaguššamis luondduivdneávdnasiid • máhtta geavahit bajildusgiehtaguššankemikálaid nu ahte váldá vuhtii bargodorvvolašvuohtamearráđusaid.
Dutkosa oasi čadaheaddji máhtta ovdanbuktit iežas barggu govalaččat sihke girjjálaččat gielain man lea válljen ja njálmmálaččat sámeielain.	Barggu govvideapmi Dutkosa oasi čadaheaddji <ul style="list-style-type: none"> • máhtta govvidit ovttaid mielde duoji válmmaštanproseassa bargoberbmii • máhtta dahkat, dulkot ja čuovvut bargorávvgiid.

c) Fidnomáhttima čájehanvuogit

Dutkkusčadaheamit lágiduvvojit ovddalgihtii dahkkon ja dohkkehuvvon čájehanplána mielde bargobáikkis dahje skuvlema ordnejeaddji báikkis duodalaš proseassain, mat čuvvot fidnui mihtilmas buvttadeami eavttuid ja dovdomearkkaid. Dárbbu mielde lea vejolaš dievasmahttit čájeheami jearahallamiiguin, gažademiiguin, girjjálaš bargguiguin ja sierra bargočájehemiiguin, prošeaktabargguiguin dahje muđui barggu dokumenteremiin. Dutkosa oasi čadahangiella lea sámeigiella.

Dán dutkosa oasi sáhtta čadahit maiddái duodjára buohkaide oktasaš fidnomáhttin -dutkosa oasi oktavuodas. Seammás sáhtta čájehit nuppi máhttinsuorggi dutkosa oasi, muhto čájeheami ordnejeaddji galgá atnit fuola das, ahte árvoštallan lea earuheamis iežas ollisvuohtan.

11 § Dákte- ja čoarveduodji

Dákte- ja čoarveduodji dutkosa oasi čadaheaddji dovdá duodjesuorggi dábbálemos dujiid hábmen-, plánen- ja válmmaštanproseassaid. Son máhtá giehtaguššat dákte- ja čoarveávdnasiid nu, ahte atná árbevirolaš ja áigequovdil bargovugiid, duodjebiergasiid, mašiinnaid ja rusttegiid. Dutkosa čadaheaddji diehtá estehtalašvuoda ja kvalitehta mearkkašumi barggustis duodjeárbevieru geahččanguovllus. Son duddjo buvttajoavkku, masa gullet unnimustá golbma duoji. Duojit sáhttet leat čoarvegiella, nállogoahti, riššaskáhppu, niibenadđa ja dohppa, čoarvebaste, fáhccasággeskáhppu, álostanniibi, vuodjaniibi dahje lávkanjálbmečoarvvit.

a) Fidnomáhttingáibádusat	b) Árvvoštallama čuožahagat ja kriterat
<p>Dutkosa oasi čadaheaddji dovdá duoji hábmema sihke buvttadeami ja barggu plánema dákte- ja čoarvedujiid válmmašteamis.</p>	<p>Duoji hábmen sihke buvttadeami ja barggu plánen Dutkosa oasi čadaheaddji</p> <ul style="list-style-type: none"> • máhtá hábmet árbevirolaš ja odđa dákte- ja čoarvedujiid duodjeárbevieru geahččanguovllus • máhtá plánet duoji ja buvttadeami válmmaštanproseassa nu ahte váldá vuhtii ávdnasiid, mašiinnaid ja rusttegiid mat leat anus • máhtá plánet barggu ja dahkat dasa muttuid • máhtá meroštallat gudege duoji kvalitehtagáibádusaid • dovdá dujiid ja barggu tehnikkalaš kvalitehta.
<p>Dutkosa oasi čadaheaddji dovdá dákte- ja čoarveávdnasiid ja máhtá háhkat ja válljet daid.</p>	<p>Ávdnasiid háhkan Dutkosa oasi čadaheaddji</p> <ul style="list-style-type: none"> • máhtá háhkat ja válljet heivvolaš dákte- ja čoarveávdnasiid ja eará duodjeávdnasiid • máhtá meroštallat ávdnasa kvalitehtagáibádusaid duoji mielde.
<p>Dutkosa oasi čadaheaddji máhtá ovdagiehtaguššat dákte- ja čoarveávdnasiid.</p>	<p>Ávdnasiid ovdagiehtaguššan Dutkosa oasi čadaheaddji</p> <ul style="list-style-type: none"> • máhtá sorteret ja rádjat dákte- ja čoarveávdnasiid daid anu mielde • máhtá vuoššat, buhtistit ja goikadit dákteávdnasiid.

<p>Dutkosa oasi čadaheaddji diehtá ergonomiija ja dorvvolašvuoda mearkkašumi suorggistis ja máhtta heivehit daid gáibádusaid iežas barggus.</p>	<p>Ergonomiija ja bargodorvvolašvuoha Dutkosa oasi čadaheaddji</p> <ul style="list-style-type: none"> • diehtá bargodorvvolašvuohamearrá-dusaid ja máhtta heivehit daid barggustis • diehtá rivttes čuovgga mearkkašumi bargodorvvolašvuhtii • máhtta muddet bargobevddiid ja -beankkaid ergonomalaččat riehta • máhtta geavahit mašiinnaid ja rusttegiid dorvvolaččat • dovdá suorggi kemikálaid ja máhtta geavahit ja rádjat daid bargodorvvolašvuohamearrádusaid mielde • dovdá sujiid ja dorvorusttegiid ja máhtta geavahit daid barggus.
<p>Dutkosa oasi čadaheaddji dovdá dákte- ja čoarvedujiid mašiinnaid, rusttegiid ja duodjebiergasiid.</p>	<p>Mašiinnat, rusttegat ja duodjebiergasat Dutkosa oasi čadaheaddji</p> <ul style="list-style-type: none"> • máhtta atnit mánggabealagit mašiinnaid, rusttegiid ja duodjebiergasiid • máhtta atnit ja dikšut mašiinnaid deriid sihke máhtta atnit ruvvenbiergasiid • máhtta dahkat beaivválaš fuolahanja divvundoaimmaid.
<p>Dutkosa oasi čadaheaddji máhtta duddjot dákte- ja čoarvedujiid duodjeárbevieru geahččanguovllus.</p>	<p>Duddjon Dutkosa oasi čadaheaddji</p> <ul style="list-style-type: none"> • máhtta duddjot buvttajoavkku, masa gullet golbma duoji • máhtta dákte- ja čoarveávdnasiidda heivvolaš gohpanteknikkaid • máhtta dákte- ja čoarvedujiid laktinteknikkaid • máhtta dákte- ja čoarveávdnasiid duddjodettiin árvoštallat, mo duddjon váikkuha gárves duoji kvalitehtii ja nanusvuhtii • bargá ekonomalaččat, jodánit ja systemáhtalaččat.
<p>Dutkosa oasi čadaheaddji dovdá dákte- ja čoarvedujiid gárven- ja bajildusgiehtaguššamiid.</p>	<p>Gárven- ja bajildusgiehtaguššan Dutkosa oasi čadaheaddji</p> <ul style="list-style-type: none"> • máhtta gárvet dujiid • máhtta válmmaštit ja geavahit bajildusgiehtaguššamis

	luondduivneávdnasiid • máhtta geavahit bajildusgiehtaguš- šankemikálad, nu ahte váldá vuhtii bargodorvvolašvuohtamearrádusaid.
Dutkosa oasi čadaheaddji máhtta ovdanbuktit iežas barggu govalaččat sihke girjjálaččat gielain man lea válljen ja njálmmálaččat sámegielain.	Barggu govvideapmi Dutkosa oasi čadaheaddji • máhtta govvidit ovttaid mielde duoji válmmaštanproseassa bargoberbmii • máhtta dahkat, dulkot ja čuovvut barggurávvagiid.

c) Fidnomáhttima čájehanvuogit

Dutkkusčadaheamit lágiduvvojit ovddalgihtii dahkkon ja dohkkehuvvon čájehanplána mielde bargobáikkis dahje skuvlema ordnejeaddji báikkis duodalaš proseassain, mat čuvvot fidnui mihtilmas buvttadeami eavttuid ja dovdomearkkaid. Dárbbu mielde lea vejolaš dievasmahttit čájeheami jearahallamiiguin, gažademiiguin, girjjálaš bargguiguin ja sierra bargočájeheamiiguin, prošeaktabargguiguin dahje muđui barggu dokumenteremiin. Dutkosa oasi čadahangiella lea sámegiella.

Dán dutkosa oasi sáhtta čadahit maddái duodjára buohkaide oktasáš fidnomáhttin -dutkosa oasi oktavuodas. Seammás sáhtta čájehit nuppi máhttinsuorggi dutkosa oasi, muhto čájeheami ordnejeaddji galgá atnit fuoladas, ahte árvoštallan lea earuheamis iežas ollisvuohtan.

12 § Árvometálladuoji

Árvometálladuoji dutkosa oasi čadaheaddji dovdá duodjesuorggi dábáleamos dujiid hábmen- ja válmmaštanproseassaid. Son máhtta giehtaguššat dábáleamos árvometállasuorggis adnon ávdnasiid nu, ahte atná árbevirolaš ja áigeguovdil bargovugiid, duodjebiergasiid, mašiinnaid ja rusttegiid. Dutkosa čadaheaddji diehtá estehtalašvuoda ja kvalitehta mearkkašumi barggustis duodjeárbevieru geahččanguovllus. Son duddjo buvttajoavkku, masa gullet unnimustá golbma duoji. Duojit sáhttet leat basttet, soljjut, raddeenálut, gákteroahkit, boagánrieggát, suorbmasat, beallečijinat, čalbmešielat, silbaboalut ja -násttit.

a) Fidnomáhttingáibádusat	b) Árvvoštallama čuožahagat ja kriterat
<p>Dutkosa oasi čadaheaddji dovdá duoji hábmema sihke buvttadeami ja barggu plánema árvometálladuojiid válmmašteamis.</p>	<p>Duoji hábmen sihke buvttadeami ja barggu plánen Dutkosa oasi čadaheaddji</p> <ul style="list-style-type: none"> • máhtta hábmet árbevirolaš ja odđa dujiid duodjeárbevieru geahččanguovllus • máhtta plánet duoji ja buvttadeami válmmaštanproseassa nu ahte váldá vuhtii ávdnasiid, mašiinnaid ja rusttegiid mat leat anus • máhtta plánet barggu ja dahkat dasa muttuid • máhtta árvvoštallat ávdnasiid dárbbu ja daid ekonomalaš anu • máhtta rehkenastit ávdnasiid ja lassedárbašiid jođu.
<p>Dutkosa oasi čadaheaddji dovdá suorggi lálkaásaheami.</p>	<p>Árvometálladuoji lálkaásaheapmi Dutkosa oasi čadaheaddji</p> <ul style="list-style-type: none"> • dovdá árvometállalálkaásaheami gáibádusaid ávdnasiid skáhppomis, ráhkadeamis ja márkastimis • diehtá vihkkemii váikkuheaddji váhtterastinmearrádusaid.
<p>Dutkosa oasi čadaheaddji dovdá árvometállasuorggi ávdnasiid ja ávnasskáhpponkanálaid.</p>	<p>Ávdnasiid dovdan ja skáhppon Dutkosa oasi čadaheaddji</p> <ul style="list-style-type: none"> • dovdá dábáleamos árvometállaid ja eará barggus adnon ávdnasiid • máhtta skáhppet ávdnasiid • máhtta meroštallat ávdnasiai kvalitehtakriteraid • máhtta válljet ávdnasiid guđege atnui • máhtta válljet ávdnasiid, maid

	ovttastahtta ja máhtta veardádallat daid nanusvuoda ja ávdnasa heivvolašvuoda geažil.
Dutkosa oasi čadaheaddji máhtta giehtagušat árvometállasuorggi ávdnasiid.	<p>Ávdnasiid giehtaguššan</p> <p>Dutkosa oasi čadaheaddji</p> <ul style="list-style-type: none"> • máhtta buhtistit golli • máhtta rehkenastit árvometállaid seaguhusaid ja válmmaštit daid mearrádusaid mielde • máhtta geavahit sivrraid ja eará kemikálaid ja diehtá daid mearkkašumi ávdnasiid giehtaguššamis ja buhtisteamis • máhtta váldit rádjui ja sorteret metállabázahusaid oddasitgeavaheami várás • máhtta rádjat ávdnasiid seaguhusdoaluid mielde.
Dutkosa oasi čadaheaddji diehtá ergonomiija ja dorvvolašvuoda mearkkašumi suorggistis ja máhtta heivehit daid gáibádusaid iežas barggus.	<p>Ergonomiija ja bargodorvvolašvuoha</p> <p>Dutkosa oasi čadaheaddji</p> <ul style="list-style-type: none"> • diehtá bargodorvvolašvuohtamearrádusaid ja máhtta heivehit daid barggustis • diehtá rivttes čuovgga mearkkašumi bargodorvvolašvuhtii • máhtta muddet bargobevddiid ja -beaŋkkaid ergonomalaččat riehta • máhtta geavahit mašiinnaid ja rusttegiid dorvvolaččat • dovdá suorggi kemikálaid ja máhtta geavahit ja rádjat daid bargodorvvolašvuohtamearrádusaid mielde • dovdá suorggi kemikálaid ja máhtta geavahit daid barggustis • máhtta geavahit ja rádjat gásaid mearrádusaid mielde • oamasta dollabargolobi.
Son diehtá dollabargomearrádusaid.	
Dutkosa oasi čadaheaddji dovdá duodjesuorggi duodjebiergasiid, mašiinnaid ja rusttegiid.	<p>Mašiinnat, rusttegat ja duodjebiergasat</p> <p>Dutkosa oasi čadaheaddji</p> <ul style="list-style-type: none"> • máhtta geavahit ja fuolahit duodjebiergasiid, mašiinnaid, rusttegiid, suodjerusttegiid ja bargosujiid • máhtta geavahit barggustis áibmomolsunrusttegiid lievllaid ja gavjjaid geassimii

	<ul style="list-style-type: none"> • máhtá dahkat beaivválaš fuolahanja divvundoaimmaid.
Dutkosa oasi čadaheaddji máhtá válmmaštit árvometálladuiid duodjeárbevieru geahččanguovllus.	<p>Duddjon</p> <p>Dutkosa oasi čadaheaddji</p> <ul style="list-style-type: none"> • máhtá duddjot buvttajoavkku, masa gullet golbma duoji • máhtá árvometálladuoji dábaileamos válmmaštanteknikkaid, liktema ja šelggodahttima • máhtá hervet ja vuodjudit • máhtá geavahit sivrraid ja eará kemikálaid dujiid válmmašteamis • máhtá divvut ja dikšut árvometálladuiid • dovdá ávdnasiid mearkkašumi dujiid válmmašteami ja nanusvuoda geažil • bargá ekonomalaččat, jođánit ja systemáhtalaččat.
Dutkosa oasi čadaheaddji máhtá árvometálladuiid steampalastima.	<p>Steampalastin</p> <p>Dutkosa oasi čadaheaddji</p> <ul style="list-style-type: none"> • dovdá árvometállalahkaásaheami gáibádusaid dujiid steampalastimis • máhtá steampalastit árvometálladuiid.
Dutkosa oasi čadaheaddji dovdá dujiid gárven- ja bajildusgiehtaguššamiid.	<p>Gárven- ja bajildusgiehtaguššan</p> <p>Dutkosa oasi čadaheaddji</p> <ul style="list-style-type: none"> • máhtá gárvet árvometálladuiid • máhtá geavahit bajildusgiehtaguššan kemikálaid.
Dutkosa oasi čadaheaddji máhtá ovdanbuktit iežas barggu govalaččat sihke girjjálaččat gielain man lea välljen ja njálmálaččat sámegielain.	<p>Barggu govvideapmi</p> <p>Dutkosa oasi čadaheaddji</p> <ul style="list-style-type: none"> • máhtá govvidit ovttaid mielde duoji válmmaštanproseassa bargoberbmii • máhtá dahkat, dulkot ja čuovvut bargorávagiid.

c) Fidnomáhttima čájehanvuogit

Dutkkusčadaheamit lágiduvvojit ovddalgihtii dahkkon ja dohkkehuvvon čájehanplána mielde bargobáikkis dahje skuvlema ordnejeaddji báikkis duodalaš proseassain, mat čuvvot fidnui mihtilmas buvttadeami eavttuid ja dovdomearkkaid. Dárbbu mielde lea vejolaš dievasmahttit čájeheami jearahallamiiguin, gažademiiguin, girjjálaš bargguiguin ja sierra bargočájeheamiiguin, prošektabargguiguin dahje mudui barggu dokumenteremiin. Dutkosa oasi čadahangiella lea sámegiella.

Dán dutkosa oasi sáhtttá čadahit maiddái duodjára buohkaide oktasaš fidnomáhttin -dutkosa oasi oktavuodas. Seammás sáhtttá čájehit nuppi máhttinsuorggi dutkosa oasi, muhto čájeheami ordnejeaddji galgá atnit fuoladas, ahte árvoštallan lea earuheamis iežas ollisvuohtan.

13 § Veaddeduodji

Veaddeduodji lea earenoamážit nuortalaččaid ja lullisámiid duodjeárbevierru. Dutkosa oasi čadaheaddji dovdá veaddeduodjesuorggi dábáleamos dujiid hábmen- ja válmmaštanproseassaid. Son máhtttá giehtaguššat ávdnasiid nu, ahte atná árbevirolaš ja áigequovdil bargovugiid ja duodjebiergasiid. Dutkosa oasi čadaheaddji diehtá estehtalašvuoda ja kvalitehta mearkkašumi barggustis duodjeárbevieru geahččanguovllus. Godđinduojit sáhttet leat ovdamearkan sohkarihtit, láibekoret, lohkkeskáhput, vuokta- ja raddesoljjut, giehtačijnat ja beallječijnat.

a) Fidnomáhttingáibádusat	b) Árvoštallama čuožahagat ja kriterat
Dutkosa oasi čadaheaddji dovdá duoji hábmema sihke buvttadeami ja barggu plánema veaddedujiid válmmašteamis.	<p>Duoji hábmen sihke buvttadeami ja barggu plánen</p> <p>Dutkosa oasi čadaheaddji</p> <ul style="list-style-type: none"> • máhtttá hábmet veaddedujiid duodjeárbevieru geahččanguovllus • máhtttá plánat barggu ja dahkat dasa muttuid • máhtttá plánat duoji ja buvttadeami válmmaštanproseassa, nu ahte váldá vuhtii ávdnasiid ja duodjebiergasiid, mat leat anus
Dutkosa oasi čadaheaddji máhtttá välljet ja háhkat vettiid ja eará ávdnasiid, maid dárbaša barggustis.	<p>Ávdnasiid háhkan</p> <p>Dutkosa oasi čadaheaddji</p> <ul style="list-style-type: none"> • dovdá dábáleamos veaddeávdnasiid • máhtttá ohcat lobi ávdnasiid viežžamii stáhta dahje priváhta mehciin • máhtttá háhkat vettiid nu, ahte váldá vuhtii váldinbáikki ja -áiggi • máhtttá välljet ávdnasiid gudege atnui • máhtttá meroštallat ávdnasiid kvalitehtagáibádusaid duoji mielde.
Dutkosa oasi čadaheaddji máhtttá ovdagiehtaguššat veaddeávdnasiid.	<p>Ávdnasiid ovdagiehtaguššan</p> <p>Dutkosa oasi čadaheaddji</p> <ul style="list-style-type: none"> • máhtttá buhtistit vettiid • diehtá láktasa váikkuhusa vettiid sealluheamis.

Dutkosa oasi čadaheaddji dovda veaddeduoji duodjebiergasiid.	<p>Duodjebiergasat Dutkosa oasi čadaheaddji</p> <ul style="list-style-type: none"> • máhtta geavahit ja fuolahit duodjebiergasiid • máhtta duddjot veatti buhtistanbargobiergasa.
Dutkosa oasi čadaheaddji máhtta duddjot ja gárvet veaddeduojiid.	<p>Duddjon Dutkosa oasi čadaheaddji</p> <ul style="list-style-type: none"> • máhtta duddjot atnudujiid ja činaid, ja dárbbu mielde geavaha eará ávdnasiid • máhtta gárvet goddon duoji • máhtta dárbbu mielde báidnit ja bajildusgiehtaguššat duojis • diehtá materiála váikkuhusa gárvves duoji kvalitehtii ja nanusvuhtii • bargá ekonomalaččat, jođánit ja systemáhtalaččat.
Dutkosa oasi čadaheaddji diehtá ergonomiija ja dorvvolašvuoda mearkkašumi suorggistis.	<p>Ergonomiija ja bargodorvvolašvuoha Dutkosa oasi čadaheaddji</p> <ul style="list-style-type: none"> • diehtá ergonomiija ja bargodorvvolašvuohamearrádusaid ja máhtta heivehit daid barggustis • diehtá rivttes čuovgga mearkkašumi bargodorvvolašvuhtii • máhtta muddet bargobevddiid ja -beaŋkkaid ergonomalaččat riehta • máhtta bargat dorvvolaččat ja ergonomalaččat riehta.
Dutkosa oasi čadaheaddji máhtta ovdanbuktit iežas barggu govalaččat sihke girjjálaččat gielain man lea válljen ja njálmmálaččat sámegielain.	<p>Barggu govvideapmi Dutkosa oasi čadaheaddji</p> <ul style="list-style-type: none"> • máhtta govvidit ovttaid mielde duoji válmmaštanproseassa bargoberbmii • máhtta dahkat, dulkot ja čuovvut bargorávvgiid.

c) Fidnomáhttima čájehanvuogit

Dutkkusčadaheamit lágiduvvojit ovddalgihtii dahkkon ja dohkkehuvvon čájehanplána mielde bargobáikkis dahje skuvlema ordnejeaddji báikkis duodalaš proseassain, mat čuvvot fidnui mihtilmas buvttadeami eavttuid ja dovdomearkkaid. Dárbbu mielde lea vejolaš dievasmahttit čájehemi jearahallamiiguin, gažademiiguin, girjjálaš bargguiguin ja sierra bargočájehemiiguin, prošektbargguiguin dahje muđui barggu dokumenteremiin. Dutkosa oasi čadahangiella lea sámegiella.

Dán dutkosa oasi sáhtta čadahit maiddá duodjára buohkaide oktasaš fidnomáhttin -dutkosa oasi oktavuodas. Seammás sáhtta čájehit nuppi máhttinuorggi dutkosa oasi, muhto čájehemi ordnejeaddji galgá atnit fuoladas, ahte árvvoštallan lea earuheamis iežas ollisvuohtan.

14 § Duodjebiergasat

Sámeduojis dárbašuvvojit earenoamáš duodjebiergasat, maid duojár máhtta ieš duddjot ja divvut. Duodjebiergasat gárggiidit oba áigge, go duddjon ja bargovuogit nuppástuvvet. Duodjebiergasiid dutkosa oasi čadaheaddji dovda duodjesuorggi duodjebiergasiid ja máhtta duddjot daid. Son diehtá estehtalašvuođa ja kvalitehta mearkašumi duodjeárbevieru geahččanguovllus. Dutkosa oasi čadaheaddji duddjo unnimustá njeallje sierralágan duodjebiergasa. Duojit sáhttet leat buvko- ja niibedearit, jiehkut, faskkanat, báhki gohpan- ja bárkenruovddit, dákte- ja čoarvedužiid hervenniibbit, báhke- ja muorraduoji ceahkastančuohppanbiergasat, sálvoceahkastannárpmat, ravdahervennárpmat, roahkanat, vuodjaskáhu duodjebiergasat (dolgegoarrunjuovččanáskál lohkeceahkkunsahá, náskál).

a) Fidnomáhttingáibádusat	b) Árvvoštallama čuožahagat ja kriterat
<p>Dutkosa oasi čadaheaddji dovda duoji hábmema sihke buvttadeami ja barggu plánema duodjebiergasiid válmmašteamis.</p>	<p>Duoji hábmen sihke buvttadeami ja barggu plánen Dutkosa oasi čadaheaddji</p> <ul style="list-style-type: none"> • máhtta hábmet árbevirolaš ja odđa duodjebiergasiid duodjeárbevieru geahččanguovllus • máhtta plánat duoji ja buvttadeami válmmaštanproseassa, nu ahte váldá vuhtii áššu, mašiinnaid ja rusttegiid mat leat anus • máhtta plánat barggu ja dahkat dasa muttuid • máhtta rehkenastit ávdnasiid ja dárbašiid jođu.
<p>Dutkosa oasi čadaheaddji máhtta válljet ja háhkat ávdnasiid ja dárbašiid duodjebiergasiid duddjomat várás.</p>	<p>Ávdnasiid háhkan Dutkosa oasi čadaheaddji</p> <ul style="list-style-type: none"> • dovda dábalamos metállaid ja eará ávdnasiid ja dárbašiid, maid geavahit duodjebiergasiid duddjomis • máhtta háhkat ávdnasiid • máhtta meroštallat ávdnasiid kvalitehtagáibádusaid ja válljet ávdnasiid iešgudege atnui.

<p>Dutkosa oasi čadaheaddji dovdá ávdnasiid ovdagiehtaguššama ja rádjama.</p>	<p>Materiála giehtaguššan ja rádjan Dutkosa oasi čadaheaddji</p> <ul style="list-style-type: none"> • máhtá ávdnet sámeduojs dábáleamos ávdnasiid dego hilla-, silba- ja dávgestáli • máhtá rádjat ja seailluhit metállaid ja eará ávdnasiid.
<p>Dutkosa oasi čadaheaddji diehtá ergonómii ja dorvvolašvuoda mearkkašumi.</p> <p>Son dovdá dollabargomearrádusaid.</p>	<p>Ergonomiija ja bargodorvvolašvuoha Dutkosa oasi čadaheaddji</p> <ul style="list-style-type: none"> • diehtá bargodorvvolašvuohamearrádusaid ja máhtá heivehit daid barggustis • diehtá rivttes čuovgga mearkkašumi bargodorvvolašvuohii • máhtá muddet bargobevddiid ja -beanjkaid ergonomalaččat riehta • máhtá geavahit mašiinnaid ja rusttegiid dorvvolašvuodarávvgiid mielde • dovdá suorggi kemikálaid ja máhtá geavahit ja rádjat daid bargodorvvolašvuohamearrádusaid mielde • dovdá suorggi ja dorvorusttegiid ja máhtá geavahit daid barggus • oamasta dollabargolobi.
<p>Dutkosa oasi čadaheaddji dovdá suorggi mašiinnaid, rusttegiid ja duodjebiergasiid.</p>	<p>Mašiinnat, rusttegat ja duodjebiergasat Dutkosa oasi čadaheaddji</p> <ul style="list-style-type: none"> • máhtá geavahit mašiinnaid, rusttegiid ja duodjebiergasiid sihke suodjerusttegiid ja bargosujiid • máhtá geavahit liktenbiergasiid • máhtá dahkat mašiinnaid ja duodjebiergasiid beaivválaš fuolahanja divvundoaimmaid • máhtá duddjohaga beaivválaš álggahan- ja heaitalandoaimmaid.
<p>Dutkosa oasi čadaheaddji máhtá duddjot duodjebiergasiid.</p>	<p>Duddjon Dutkosa oasi čadaheaddji</p> <ul style="list-style-type: none"> • máhtá válmmaštit unnimustá njeallje sierralágan duodjebiergasa • máhtá metála báhkadangiehtaguššama ja buoššodeami sihke luoitima • máhtá lávet, ávdnet ja sadjit duodjebiergasiid metállaošiid

	<ul style="list-style-type: none"> • máhtta ávdnet ja ovttahttit metálli eará ávdnasiid, dego čoarvvi, muora, báhki, plastihka dahje náhki • diehtá materiála mearkkašumi duoji kvalitehtii ja nanusvuhtii • bargá ekonomalaččat, jođánit ja systemáhtalaččat.
Dutkosa oasi čadaheaddji dovda dujiid gárven- ja bajildusgiehtaguššamiid.	<p>Gárven ja bajildusgiehtaguššan Dutkosa oasi čadaheaddji</p> <ul style="list-style-type: none"> • máhtta gárvet duodjebiergasiid • máhtta geavahit bajildusgiehtaguššanávdnasiid ja -kemikálaid.
Dutkosa oasi čadaheaddji máhtta ovdanbuktit iežas barggu govalaččat sihke girjjálaččat gielain man lea válljen ja njálmmálaččat sámeielain.	<p>Barggu govvideapmi Dutkosa oasi čadaheaddji</p> <ul style="list-style-type: none"> • máhtta govvidit ovttaid mielde duoji válmmaštanproseassa bargoberbmii • máhtta dahkat, dulkot ja čuovvut bargorávvagiid.

c) Fidnomáhttima čájehanvuogit

Dutkkusčadaheamit lágiduvvojit ovddalgihtii dahkkon ja dohkkehuvvon čájehanplána mielde bargobáikkis dahje skuvlema ordnejeaddji báikkis duodalaš proseassain, mat čuvvot fidnui mihtilmas buvttadeami eavttuid ja dovdomearkkaid. Dárbbu mielde lea vejolaš dievasmahttit čájeheami jearahallamiiguin, gažademiiguin, girjjálaš bargguiguin ja sierra bargočájehemiiguin, prošeaktabargguiguin dahje muđui barggu dokumenteremiin. Dutkosa oasi čadahangiella lea sámegeiella.

Dán dutkosa oasi sáhtta čadahit maiddái duodjára buohkaide oktasaš fidnomáhttin -dutkosa oasi oktavuodas. Seammás sáhtta čájehit nuppi máhttinsuorggi dutkosa oasi, muhto čájeheami ordnejeaddji galgá atnit fuola das, ahte árvoštallan lea earuheamis iežas ollisvuhtan.

15 § Fievrridanneavvut

Sámit leat atnán árbevirolaččat herggiin vuojedettiin reagaid, gierresiid ja spagaid fievrridanneavvun. Moderna teknihka atnui váldima manná fievrridanneavvuid leat heivehan maiddái mohtorgielkkáid várás.

Fievrridanneavvuid dutkosa oasi čadaheaddji dovdá iešgudetlágan árbevirolaš fievrridanneavvuid, dego lenggiid ja bákkiid, spagaid, reagaid ja áissáid ja máhtta duddjot daid. Son duddjo lenggiid ja bákkiid dahje reaga. Son diehtá estehtalašvuoda ja kvalitehta mearkkašumi duodjeárbevieru geahčanguovllus.

a) Fidnomáhttingáibádusat	b) Árvvoštallama čuožahagat ja kriterat
<p>Dutkosa oasi čadaheaddji dovdá duoji hábmema sihke buvttadeami ja barggu plánema dujiid válmmašteamis.</p>	<p>Duoji hábmen sihke buvttadeami ja barggu plánen Dutkosa oasi čadaheaddji</p> <ul style="list-style-type: none"> • máhtta hábmet árbevirolaš ja odđa dujiid duodjeárbevieru geahčanguovllus • máhtta plánet duoji ja buvttadeami válmmaštanproseassa nu ahte váldá vuhtii ávdnasiid, mašinnaid ja rusttegiid mat leat anus • máhtta plánet barggu ja dahkat dasa muttuid • máhtta rehkenastit ávdnasiid ja dárbašiid jođu.
<p>Dutkosa oasi čadaheaddji máhtta välljet ja háhkat muorraávdnasiid sihke eará ávdnasiid ja dárbašiid.</p>	<p>Ávdnasiid háhkan Dutkosa oasi čadaheaddji</p> <ul style="list-style-type: none"> • dovdá dá báleamos muorraávdnasiid ja eará ávdnasiid (ee. metálla, plastihkka, náhkki ja čoarvi) sihke dárbašiid • máhtta ohcat lobi ávdnasiid váldimii stáhta dahje priváhta mehciin • máhtta háhkat ávdnasiid ja diehtá dárbbu mielde daid háhkamii gulli earenoamáš gáibádusaid dego váldináiggi • máhtta meroštallat materiála kvalitehtagáibádusaid • máhtta välljet ávdnasiid gudege atnui.
<p>Dutkosa oasi čadaheaddji dovdá ávdnasiid ovdagiehtaguššama ja rádjama.</p>	<p>Ávdnasiid ovdagiehtaguššan ja rádjan Dutkosa oasi čadaheaddji</p> <ul style="list-style-type: none"> • diehtá láktasa váikkuhusa ja dan dahkan nuppástusaid iešgudege muorraávdnasii • máhtta giehtaguššat ávdnasiid ovdal duddjoma

	<ul style="list-style-type: none"> • máhtta rádjat, sealluhit ja goikadit muora.
<p>Dutkosa oasi čadaheaddji diehtá ergonomiija ja dorvvolašvuoda mearkkašumi suorggistis.</p> <p>Son dovdá dollabargomearrádusaid.</p>	<p>Ergonomiija ja bargodorvvolašvuoha Dutkosa oasi čadaheaddji</p> <ul style="list-style-type: none"> • diehtá bargodorvvolašvuohamearrádusaid ja máhtta heivehit daid bargustis • diehtá rivttes čuovgga mearkkašumi bargodorvvolašvuhtii • máhtta muddet bargobevddiid ja -beaŋkkaid ergonomalaččat riehta • máhtta geavahit mašiinnaid ja rusttegiid dorvvolašrávvagiid mielde • dovdá suorggi kemikálaid ja máhtta geavahit ja rádjat daid bargodorvvolašvuohamearrádusaid mielde • dovdá suorggi kemikálaid ja máhtta geavahit ja rádjat daid bargodorvvolašvuohamearrádusaid mielde • dovdá suorggi kemikálaid ja máhtta geavahit daid bargustis • oamasta dollabargolobi.
<p>Dutkosa oasi čadaheaddji dovdá suorggi mašiinnaid, rusttegiid ja duodjebiergasiid.</p>	<p>Mašiinnat, rusttegat ja duodjebiergasat Dutkosa oasi čadaheaddji</p> <ul style="list-style-type: none"> • máhtta atnit mánggabealagit mašiinnaid, rusttegiid ja duodjebiergasiid sihke liktenbiergasiid • máhtta atnit ja dikšut mašiinnaid deriid • máhtta dahkat beaivválaš fuolahanja divvundoaimmaid.
<p>Dutkosa oasi čadaheaddji máhtta duddjot fievrridanneavvuidd.</p>	<p>Duddjon Dutkosa oasi čadaheaddji</p> <ul style="list-style-type: none"> • máhtta duddjot lenggiid ja bákkiid dahje reaga • máhtta gohpan- ja ceahkastančuohpanteknikkaid • máhtta ávdnet ja laktit muorraávdnasii eará ávdnasiid dego dávti, metálla, plastihka ja náhki • diehtá mii mearkkašumiid lea ávdnasis duoji válmmašteami ja nanusvuoda geažil.
<p>Dutkosa oasi čadaheaddji dovdá dujiid gárven- ja bajildusgiehtaguššamiid.</p>	<p>Gárven ja bajildusgiehtaguššan Dutkosa oasi čadaheaddji</p> <ul style="list-style-type: none"> • máhtta gárvet dujiid

	<ul style="list-style-type: none"> • máhttá geavahit bajildusgiehtaguš-šanávdnasiid ja -kemikálaid.
Dutkosa oasi čadaheaddji máhttá ovdanbuktit iežas barggu govalaččat sihke girjjálaččat gielain man lea välljen ja njálmmálaččat sámegielain.	<p>Barggu govvideapmi</p> <p>Dutkosa oasi čadaheaddji</p> <ul style="list-style-type: none"> • máhttá govvidit ovttaid mielde duoji válmmaštanproseassa bargoberbmii • máhttá dahkat, dulkot ja čuovvut bargorávvagiid.

c) Fidnomáhttima čájehanvuogit

Dutkkusčadaheamit lágiduvvojit ovddalgihtii dahkkon ja dohkkehuvvon čájehanplána mielde bargobáikkis dahje skuvlema ordnejeaddji báikkis duodalaš proseassain, mat čuvvot fidnui mihtilmas buvttadeami eavttuid ja dovdomearkkaid. Dárbbu mielde lea vejolaš dievasmahttit čájehemi jearahallamiiguin, gažademiiguin, girjjálaš bargguiguin ja sierra bargočájehemiiguin, prošeaktabargguiguin dahje muđui barggu dokumenteremiin. Dutkosa oasi čadahangiella lea sámegiella.

Dán dutkosa oasi sáhttá čadahit maddái duodjára buohkaide oktasaš fidnomáhttin -dutkosa oasi oktavuodas. Seammás sáhttá čájehit nuppi máhttinsuorggi dutkosa oasi, muhto čájehemi ordnejeaddji galgá atnit fuola das, ahte árvvoštallan lea earuheamis iežas ollisvuohtan.

16 § Mašiidnagodđin

Mašiidnagodđima dutkosa oasi čadaheaddji máhtta hábmet ja minstarastit godusdujiid ja válmmaštit daid dássegodđinmašiinnain. Son dovdá hámi (minstara) mielde godđon dujiid válmmaštanproseassa. Son máhtta váldit vuhtii duoji plánedettiin mašiinnaid ja eará rusttegiid mat leat anus. Dutkosa oasi čadaheaddji máhtta ávkkástallat dárbbu mielde dihtorteknikhain duddjonproseassa sierra muttuin. Godđinduodji sáhtta leat hámi mielde godđon báidi, buvssat jna. Mašiidnadujiid hábmemis ja válmmašteamis deaddu lea odđa teknikha heivehallamis duodjeárbevieru geažil.

a) Fidnomáhttingáibádusat	b) Árvvoštallama čuožahagat ja kriterat
<p>Dutkosa oasi čadaheaddji dovdá duoji hábmema sihke buvttadeami ja barggu plánema dujiid válmmašteamis.</p>	<p>Duoji hábmen sihke buvttadeami ja barggu plánen Dutkosa oasi čadaheaddji</p> <ul style="list-style-type: none"> • máhtta hábmet godusdujiid duodjeárbevieru geahččanguovllus • máhtta dahkat godđosiid teknikkalaš plána, nu ahte váldá vuhtii buvttadanvuogi ja mašiinnaid • máhtta dulkot tevnnegiid ja govaid • máhtta čuolddašit godđosa hámi ja ráhkaduslaš detáljaid sihke čoavdit gárvvisteapmái laktáseaddji čuolmmaid iešrádálaččat.
<p>Dutkosa oasi čadaheaddji máhtta välljet ja háhkat láiggiid.</p>	<p>Láiggiid välljen Dutkosa oasi čadaheaddji</p> <ul style="list-style-type: none"> • diehtá láiggiid iešvuodaid • dovdá láiggiid nummarastima ja diehtá iešgudet láhkai merkejuvvon láigegassodagaid oktavuoda nállodeahtisvuhtii (seakkaláige-, dábálaš ja gassaláigemašiidna) • máhtta välljet duodjái ja mašiidnii heivvolaš láiggiid.
<p>Dutkosa oasi čadaheaddji diehtá čalbmeráhkadeami ja máhtta govvidit dábáleamos godđosiid.</p>	<p>Godđosiid govvideapmi Dutkosa oasi čadaheaddji</p> <ul style="list-style-type: none"> • dovdá čalbmeráhkadeami ja sierralágan goduselemeanttaid ja diehtá godđosiid luohkkájuohkovuođustusaid • máhtta govvidit symbolaiguin dábáleamos godđosiid • máhtta välljet duodjái ja láigái heivvolaš čalbmedeahtisvuoda.

<p>Dutkosa oasi čadaheaddji dovdá godusminsttarastima earenoamáš sárgosiid.</p>	<p>Hámihálddašcapmi Dutkosa oasi čadaheaddji</p> <ul style="list-style-type: none"> • máhtá atnit ávkin minsttarastimis hámiaddinvugiid maid godusteknihkka dahká vejolažžan • máhtá geavahit minsttarastima veahkkin muhtun godussuorggi spesiálaprogramma • máhtá rehkenastit hámi mielde goddon duoji.
<p>Dutkosa oasi čadaheaddji dovdá godđosiid iešgudetlágan válmmaštanvugiid sihke máhtá välljet ja ollašuhittit jierbmás ja ekonomalaš válmmaštanvugiid.</p> <p>Son máhtá fuolahit mašiinnaid ja duodjebiergasiid.</p>	<p>Duddjon Dutkosa oasi čadaheaddji</p> <ul style="list-style-type: none"> • máhtá muddet mašiinnaid sierralágan godusráhkadusaid, hámiid ja láiggiid várás • máhtá godđit godusduoji (báidi, buvssat jna.) bihtáid hámi mielde mašiinnain • máhtá dahkat mašiinnaid ja duodjebiergasiid beaivválaš fuolahandoaimmaid.
<p>Dutkosa oasi čadaheaddji dovdá godusdujiid čoakkádusa ja gárvema.</p>	<p>Čoakkádus ja gárven Dutkosa oasi čadaheaddji</p> <ul style="list-style-type: none"> • máhtá ávkkástallat mašiinnaiguin, mat leat anus • máhtá čohkket godusbihtáid kvalitehtakriteraid mielde • máhtá gárvet godđosiid gaska- ja loahppamuttus.
<p>Dutkosa oasi čadaheaddji diehtá ergonomiija ja dorvvolašvuoda mearkkašumi.</p>	<p>Ergonomiija ja bargodorvvolašvuhta Dutkosa oasi čadaheaddji</p> <ul style="list-style-type: none"> • diehtá bargodorvvolašvuhtamearadusaid ja máhtá heivehit daid bargustis • diehtá rivttes čuovgga mearkkašumi bargodorvvolašvuhtii • máhtá muddet bargobevdidiid ja -beaŋkkaid ergonomalaččat riehta • máhtá geavahit mašiinnaid ja rusttegiid dorvvolaččat.
<p>Dutkosa oasi čadaheaddji máhtá ovdanbuktit iežas barggu govalaččat sihke girjjálaččat ja dárbbu mielde njálmmálaččat.</p>	<p>Barggu govvideapmi Dutkosa oasi čadaheaddji</p> <ul style="list-style-type: none"> • máhtá govvidit ovttaid mielde duoji válmmaštanproseassa bargoberbmii • máhtá dahkat, dulkot ja čuovvut bargorávvgiit.

c) Fidnomáhttima čájehanvuogit

Dutkkusčadaheamit lágiduvvojit ovddalgihtii dahkkon ja dohkkehuvvon čájehanplána mielde bargobáikkis dahje skuvlema ordnejeaddji báikkis duodalaš proseassain, mat čuvvot fidnui mihtilmas buvttadeami eavttuid ja dovdomearkkaid. Dárbbu mielde lea vejolaš dievasmahttit čájeheami jearahallamiiguin, gažademiiguin, girjjálaš barguiguin ja sierra bargočájeheamiiguin, prošektbarguiguin dahje mudui barggu dokumenteremiin.

Dán dutkosa oasis ordnejuvvo sierra čájeheapmi, muhto oasi čájeheami sáhtta čadahit dutkosa eará osiid oktavuodas. Čájeheami ordnejeaddji galgá atnit fuola das, ahte árvvoštallan lea earuheamis iežas ollisvuohtan.

17 § Náhkkegoarrun mašiinnain

Náhkkegoarrun mašiinnain -dutkosa oasis čadaheaddji máhtta náhkkebiktasiid hábmen- ja duddjonproseassaid. Son duddjo náhkkebuvsaid dahje -liivva fabrikkagoarrunmašiinnain. Dutkosa oasis čadaheaddji máhtta barggu plánedettiin váldit vuhtii mašiinnaid ja rusttegiid, mat lea anus. Náhkkeđuiid hábmemis ja duddjomis deattuhuvvo odđa teknihka heivehallan duodjeárbevieru geažil.

a) Fidnomáhttingáibádusat	b) Árvvoštallama čuožahagat ja kriterat
Dutkosa oasis čadaheaddji dovda duoji hábmema sihke buvttadeami ja barggu plánema dujiid válmmašteamis.	Duoji hábmen sihke buvttadeami ja barggu plánen Dutkosa oasis čadaheaddji <ul style="list-style-type: none">• máhtta hábmet náhkkebiktasiid• diehta mii váikkuhusaid lea náhkkeávdnasis duoji bajiloidnui• máhtta válljet bargovugiid ja dahkat bargoortnega.
Dutkosa oasis čadaheaddji máhtta háhkat ja ávdnet náhkkeávdnasiid.	Ávdnasahálldašcapmi Dutkosa oasis čadaheaddji <ul style="list-style-type: none">• dovda sierralágan náhkkeávdnasiid ja máhtta ávdnet náhki, man lea válljen• diehta dába leamos ávdnasiid háhkanbáikkiid• máhtta válljet doarjja- ja lasseávdnasiid, mat heivejit buoremusat náhkkeávdnasii ja geava-handárkkuhussii.
Dutkosa oasis čadaheaddji máhtta váldit vuhtii ávdnasa earenoamáš gáibádusaid minsttarastimis.	Hámihálldašcapmi Dutkosa oasis čadaheaddji <ul style="list-style-type: none">• máhtta ávkástallat iešgudetlágan minsttarastin- ja hámiaddinvugiiguin

	<p>nu ahte váldá vuhtii ávdnasiid earenoamáš gáibádusaid</p> <ul style="list-style-type: none"> • máhtta dahkat minstariid dujiide nu ahte váldá vuhtii ávdnasa earenoamáš gáibádusaid.
<p>Dutkosa oasi čadaheaddji máhtta válmmaštit náhkkebiktasa.</p>	<p>Duddjon Dutkosa oasi čadaheaddji</p> <ul style="list-style-type: none"> • máhtta geavahit rivttes bargovugiid ja náhki duddjonvugiid • máhtta duddjot ja gárvet náhkkebuvsaid dahje -liivva.
<p>Dutkosa oasi čadaheaddji dovda suorggi mašiinnaid ja duodjebiergasiid sihke máhtta geavahit daid.</p> <p>Son máhtta fuolahit mašiinnaid ja duodjebiergasiid.</p>	<p>Mašiinnaid ja rusttegiid geavaheapmi ja fuolaheapmi Dutkosa oasi čadaheaddji</p> <ul style="list-style-type: none"> • máhtta välljet mašiinnaid ja rusttegiid nu ahte váldá vuhtii ávdnasiid, duoji kvalitehta ja barggu ekonomalašvuoda • máhtta geavahit spesiálamašiinnaid, -rusttegiid ja -biergasiid • máhtta dahkat mašiinnaid ja rusttegiid beaivválaš fuolahandoaimmaid.
<p>Dutkosa oasi čadaheaddji diehtá ergonomiija ja dorvvolašvuoda mearkkašumi.</p>	<p>Ergonomiija ja bargodorvvolašvuoha Dutkosa oasi čadaheaddji</p> <ul style="list-style-type: none"> • diehtá bargodorvvolašvuohtamear-rádusaid ja máhtta heivehit daid bargustis • diehtá rivttes čuovgga mearkkašumi bargodorvvolašvuhtii • máhtta muddet bargobevddiid ja -beaŋkkaid ergonomalaččat riehta • máhtta geavahit mašiinnaid ja rusttegiid dorvvolaččat.
<p>Dutkosa oasi čadaheaddji máhtta ovdanbuktit iežas barggu govalaččat sihke girjjálaččat ja dárbbu mielde njálmmálaččat.</p>	<p>Barggu govvideapmi Dutkosa oasi čadaheaddji</p> <ul style="list-style-type: none"> • máhtta govvidit ovttaid mielde duoji válmmaštanproseassa bargoberbmii • máhtta dahkat, dulkot ja čuovvut bargorávvagiid.

c) Fidnomáhttima čájehanvuogit

Dutkkusčadaheamit lágiduvvojit ovddalgihit dahkkon ja dohkkehuvvon čájehanplána mielde bargobáikkis dahje skuvlema ordneaddji báikkis duodalaš proseassain, mat čuvvot fidnui mihtilmas buvttadeami

eavttuid ja dovdomearkkaid. Dárbbu mielde lea vejolaš dievasmahttit čájeheami jearahallamiiguin, gažademiiguin, girjjálaš bargguiguin ja sierra bargočájehemiiguin, prošeaktabargguiguin dahje muđui barggu dokumenteremiin.

Dán dutkosa oasis ordnejuvvo sierra čájeheapmi, muhto oasi čájeheami sáhtta čadahit dutkosa eará osiid oktavuodas. Čájeheami ordnejeaddji galgá atnit fuola das, ahte árvvoštallan lea earuheamis iežas ollisvuohtan.

18 § Čiknageadgeduodji

Čiknageadgeduodji dutkosa oasis čadaheaddji dovda suorggi dábaileamos dujiid válmmaštanproseassaid ja máhtta giehtaguššat čiknagedggiid. Dutkosa oasis čadaheaddji duddjo vuodđorba-, duppaljorba- ja skivdnješliipejuvvon čiknagedggi. Dan lassin son duddjo smávvagaverenduodji ja iežas hábmen šliipenduodji.

a) Fidnomáhttingáibádusat	b) Árvvoštallama čuožahagat ja kriterat
Dutkosa oasis čadaheaddji dovda duoji hábmemas sihke buvttadeami ja barggu plánema dujiid válmmašteamis.	<p>Duodji hábmen sihke buvttadeami ja barggu plánen Dutkosa oasis čadaheaddji</p> <ul style="list-style-type: none"> • máhtta plánat duoji válmmaštanproseassa nu ahte váldá vuhtii ávdnasiid, mašinnaid ja rusttegiid mat leat anus • máhtta plánat barggu ja dahkat dasa muttuid.
Dutkosa oasis čadaheaddji máhtta válljet ja háhkat ávdnasiid.	<p>Ávdnasiid dovdan ja háhkan Dutkosa oasis čadaheaddji</p> <ul style="list-style-type: none"> • máhtta ohat lobi ávdnasiid viežžamii • dovda čiknagedgeávdnasiid sihke máhtta veardádallat ja válljet daid iešgudege geavahandárkkuhussii • dovda Suoma dábaileamos minerálaid ja čiknagedgešlájaid • diehtá gedggiid seargamiid ja dahppagasaid váikkuhusaid gárvves duoji kvalitehtii ja nanusvuhtii.
Dutkosa oasis čadaheaddji máhtta ovdagiehtaguššat geadgeávdnasiid.	<p>Ávdnasiid ovdagiehtaguššan Dutkosa oasis čadaheaddji</p> <ul style="list-style-type: none"> • máhtta váldit giehtaguššameahtun geadggis eret materiála mii ii heive čiknagedgeduodjái • máhtta sorteret ja rádjat ávdnasiid.

<p>Dutkosa oasi čadaheaddji diehtá ergonomiija ja dorvvolašvuoda mearkkašumi suorggistis ja máhtta heivehit daid gáibádusaid iežas barggus.</p>	<p>Ergonomiija ja bargodorvvolašvuoha Dutkosa oasi čadaheaddji</p> <ul style="list-style-type: none"> • diehtá bargodorvvolašvuohamear-rádusaid ja máhtta heivehit daid barggustis • diehtá rivttes čuovgga mearkkašumi bargodorvvolašvuhtii • máhtta muddet bargobevddiid ja -beaŋkkaid ergonomalaččat riehta • máhtta geavahit mašiinnaid ja rusttegiid dorvvolaččat • dovdá suorggi kemikálaid ja máhtta geavahit ja rádjat daid bargodorvvolašvuohamearrádusaid mielde • dovdá sujiid ja dorvorusttegiid ja máhtta geavahit daid barggus.
<p>Dutkosa oasi čadaheaddji dovdá čikŋageadgeduoji mašiinnaid, rusttegiid ja duodjebiergasiid.</p>	<p>Mašiinnat, rusttegat ja duodjebiergasat Dutkosa oasi čadaheaddji</p> <ul style="list-style-type: none"> • máhtta geavahit mašiinnaid, rusttegiid ja duodjebiergasiid • máhtta dikšut mašiinnaid deriid ja máhtta geavahit šliipenbiergasiid • máhtta dahkat beaivválaš fuolahanja divvundoaimmaid.
<p>Dutkosa oasi čadaheaddji máhtta duddjot čikŋageadgeduuiid.</p> <p>Son dovdá dujiid gárven- ja bajildusgiehtaguššamiid.</p>	<p>Duddjon ja bajildusgiehtaguššan Dutkosa oasi čadaheaddji</p> <ul style="list-style-type: none"> • máhtta geavahit čikŋagedggiid šliipenvugiid dego vuoddojorba-, duppaljorba- ja skivdnješliipenvugiid • máhtta geavahit šelggodahttinvugiid • máhtta válmmaštit njeallje čikŋageadggi nu ahte geavaha sierralágan šliipenvugiid sihke ovttá smávva graverenduoji • bargá ekonomalaččat, jođánit ja systemáhtalaččat.
<p>Dutkosa oasi čadaheaddji máhtta ovdanbuktit iežas barggu govalaččat sihke girjjálaččat ja dárbbu mielde njálmmálaččat.</p>	<p>Barggu govvideapmi Dutkosa oasi čadaheaddji</p> <ul style="list-style-type: none"> • máhtta govvidit ovttaid mielde duoji válmmaštanproseassa bargoberbmii • máhtta dahkat, dulkot ja čuovvut bargorávvagiid.

c) Fidnomáhttima čájehanvuogit

Dutkkusčadaheamit lágiduvvojit ovddalgihtii dahkkon ja dohkkehuvvon čájehanplána mielde bargobáikkis dahje skuvlema ordnejeaddji báikkis duodalaš proseassain, mat čuvvot fidnui mihtilmas buvttadeami eavttuid ja dovdomearkkaid. Dárbbu mielde lea vejolaš dievasmahttit čájeheami jearahallamiiguin, gažademiiguin, girjjálaš barguiguin ja sierra bargočájeheamiiguin, prošeaktabarguiguin dahje mudui barggu dokumenteremiin.

Dán dutkosa oasis ordnejuvvo sierra čájeheapmi, muhto oasi čájeheami sáhttá čadahit dutkosa eará osiid oktavuodas. Čájeheami ordnejeaddji galgá atnit fuola das, ahte árvvoštallan lea earuheamis iežas ollisvuohtan.

19 § Fidnošcapmi

Dutkosa oasi čadaheaddjis lea vuoigatvuohta laktit fidnošepmi iežas dutkosa oassin. Dát dutkosa oassi lea friddja válljemis ja dan fidnomáhttingáibádusat, árvvoštallama čuožáhagat ja kriterat gáibidit čuovvovaš áššiid:

a) Fidnomáhttingáibádusat	b) Árvvoštallama čuožáhagat ja kriterat
Dutkosa oasi čadaheaddji máhttá árvvoštallat iežas persovnnalaš vejolašvuođaid ja válmmašvuođaid doaibmat vejolaččat suorggi fitnodatbargin.	Iežas fitnodatbargiválmmašvuođaid árvvoštallan Dutkosa oasi čadaheaddji <ul style="list-style-type: none">• máhttá diehtá makkár persovnnalaš válmmašvuođat dorjot fitnodatbargi menestumi ja máhttá dan vuodul čuołddašit iežas árvvuid ja árvvoštallat iežas válmmašvuođaid doaibmat fitnodatbargin• máhttá dahkat alces áššedovdiid vehkiin ovdánanplána fitnodatbargin doaibmama várás.
Dutkosa oasi čadaheaddji máhttá guorahallat suorggi vejolašvuođaid ja riskkaid, mat laktásit fitnodatdoaimma álgaheapmái ja ovddideapmái.	Fitnodaga doaibmaneavttuid čielggadeapmi Dutkosa oasi čadaheaddji <ul style="list-style-type: none">• lea oahpásmuvvan doaibmasuorgái nu, ahte máhttá guorahallat dan boahttevuođa oidnosiid ja ovdáneami sihke márkaniid vejolašvuođaid iežas fitnodatdoaibmama álgaheami geažil• máhttá árvvoštallat iežas vejolaš fitnodaga doaibmama gánnáhahtti-vuođa dehege ealihago fitnodat

	<ul style="list-style-type: none"> • diehtá mat leat fitnodatbargi doaimmaid geatnegasvuodat ja ovddasvástádusat.
<p>Dutkosa oasi čadaheaddji diehtá sierralágan fitnodatdoaimmaid álggahanvugiid ja -hámiid sihke máhtta ráhkadit gávpedoaibmama álgoidéa iežas fitnodahkii.</p>	<p>Gávpedoaibmanidéa dahkan Dutkosa oasi čadaheaddji</p> <ul style="list-style-type: none"> • máhtta veardádallat molssaevttolaš vugiid bidjat johtui fitnodatdoaimmama, go diehtá Suomas adnon dábaileamos čovdosiid, ee. fitnodatdoaimmama hámiid, álggahanoperašuvnnaid sihke ovddasvástádusaid ja riskkaid, ja máhtta ságastallat áššedovdiiguin iežas vejolaš fitnodatdoaimma molssaeavttuid birra • máhtta ovttaš áššedovdiiguin ovddidit iežas fitnodahkii gávpedoaibmama álgoidéa ja diehtá makkár ekonomalaš, buvttaduslaš ja vuoinjalaš resurssaid vejolaš fitnodatdoaimmama álggaheapmi gáibida • máhtta áššedovdiiguin árvvoštallat iežas gávpedoaibmanidéa lihkestuvvama vejolašvuodaid.
<p>Dutkosa oasi čadaheaddji máhtta ráhkadit áššehas- ja fierpmádatgaskavuodaid.</p>	<p>Áššehas- ja fierpmádatgaskavuodaid ráhkadeapmi Dutkosa oasi čadaheaddji</p> <ul style="list-style-type: none"> • máhtta suokkardallat molssaeavttuid ja vejolašvuodaid mielde mo ráhkadit áššehas-, doaimmaheaddji- ja eará fierpmádatgaskavuodaid, mat leat mearkkašahtti fitnodaga jotkkolašvuoda geažil • máhtta hámuhit fierpmádatguimmiiguin soahpamušaid nu ahte atná ávkin áššedovdibálvalusaid.
<p>Dutkosa oasi čadaheaddji máhtta doaimmat nu ahte čuovvu fitnodatdoaimma ekonomiiija deháleamos vuoddojurdagiid.</p>	<p>Ekonomalaš doaimman Dutkosa oasi čadaheaddji</p> <ul style="list-style-type: none"> • máhtta válljet fitnodaga gánnáhttivuhtii váikkuheaddji doaimmabijuid ja máhtta bidjat hatti bálvalusaide maiddá nu ahte váldá vuhtii dahkkiid mat stivrejit márkaniid • máhtta dulkot fitnodaga ruhtadoalloluohpaheami kapitála,

	<p>váriid, máksinnávccaid ja bohtosiid geažil sihke máhtta suokkardallat ekonomalaš doaimmaid ovddidanvejolašvuodaid dárbbu mielde ovttasbargun áššedovdiiguin</p> <ul style="list-style-type: none"> • máhtta lágide iežas fitnodahkii boaduseinnostusa ja háhkat áššedovdibálvalusaid vearrogažaldagaid čoavdimii.
Dutkosa oasi čadaheaddji máhtta geavahit áššedovdibálvalusaid.	<p>Áššedovdibálvalusaid geavaheapmi Dutkosa oasi čadaheaddji</p> <ul style="list-style-type: none"> • máhtta ohcat dieđuid ja áššedovdibálvalusaid, maid dárbbasa fitnodaga vuodđudettiin ja doaibmama iešguđege muttuin.

c) Fidnomáhttima čájehanvuogit

Dutkosa oasi čadahettiin lea guovddážiis, ahte dutkosa čadaheaddji máhtta árvvoštallat iežas válmmašvuodaid doaibmat fitnodatbargin. Son máhtta guorahallat fitnodatdoaibmama menestuvvanvejolašvuodaid, dahkat iežas vejolaš fitnodaga doaibmamii gávpedoaimmanidáa ja rehkenastit ahte gánnáhago jurddašuvvon doaibma ja ealihago dat fitnodatbargi. Son máhtta ávkástallat sierralágan fierpmádagaiguin ja áššedovdibálvalusaiguin fitnodatdoaibmama smiehtadettiin ja álggahettiin.

Dutkosa oasi čajeheapmin lea iežas fitnodaga álgogávpedoaimmanidáa dievasmahtti čielggadusaiguin, buktagiiguin ja raporttaiguin, mat kártejit gáibádusaid ja riskkaid. Daid lassin čajeheapmin leat dokumeanttat, mat govvidit doaibmama proseassa áigge. Čajeheapmin galgá leat maiddái dutkosa čadaheaddji árvvoštallan ja ovdánanplána iežas vejolašvuodain ja válmmašvuodain doaibmat fitnodatbargin.

Čajeheapmi čieknudivvo áššedovdiiguin ságastallamiin, mas dárkojuvvo ja dárkkálnuhttojuvvo fitnodatbargin álgi válmmašvuodaid dahkat čovdosiid fitnodatdoaibmama vejolaš álgimis.

Árvvoštallan dahkko ovttasbargun fitnodateallima oassebeliiguin, fidnošeaddji áššedovdiiguin ja skuvlema ovddasteaddjiiguin.

ČUOVUS I

Duoji govvideapmi

Sámit ássat oktan álbmogin njealji riikka siste dahjege Suomas, Norggas, Ruotas ja Ruoššas. Sámit leat áidna eamiálbmot Eurohpá uniovnnas. Suoma vuoddolága 17 § mielde sámiin lea eamiálbmogin vuoigatvuohta bajásdoallat ja ovddidit iežaset giela ja kultuvrra sámiid ruovttuguovllus. Kultuvrii gulli iešstivrema áššiid dikšu sámediggi.

Sámiid eallinvuogi lea stivren vuogáiduvvan arktalaš birrasii ja dálkkádahkii. Árbevirolaččat sámit leat hárjehan mánggadoaimmadállodoalu, dego badjedoaalu, guollebivddu, meahcebivddu, murjema ja gávppašeami. Dasa lea gullan maiddáid duodji, mii lea ain dehálaš ja oinnolaš oassi sáme kultuvrras ja -árbevierus. Dan bajásdoallan, seailluheapmi ja ovddideapmi leat dehálaš sáme kultuvrra ja dan mánggahámátvuoda geažil. Duodji speadjalastá sápmelaš álbmotkultuvrra, man olmmoš joavkku lahttun dahje joavkku siste lea gárgen. Dálkkádat, luondduvárit ja báikkálaš eallinvuohki leat váikkuhan duoji ovdáneapmái. Duodji vuodduuvvá oassái luonddubirrasa ja árbevirolaš ealáhusaid ávkkástallamii, mii boahá čielgasepmosit ovdan duodjeávdnasiin. Ekologalaččat duodji ovddasta olbmo vuogáiduvvama davvi birrasii daid áiggiin, goas ledje vátna resurssat. Duodjeávdnasiin ávkkástallet luondduin, ja arktalaš birrasis guolga- ja náhkke duojit leat ovdamearkan das, mo iešguđetlágan náhkiid ja duddjonvugiid atnet ávkin sierra jahkodagain.

Duoji fidnodutkosii gullet ládđe- ja liidneduojit, guolga- ja náhkke duojit (náhkkelaččat), muorra-, báhkke- ja veaddeduojit, dákte- ja čoarveduojit, árvometálladuojit, duodjebiergasat ja fievriddanneavvut. Árbevirolaš duodjái lea mihtilmas, ahte dat leat gárggiidan guhkit proseassaid áigge ja dat speadjalastá iežas bealis báikkálaš kultuvrra jotkkolašvuoda. Ovdamearkan ládđe- ja liidneduogiin gákti lea okta oassi dan vuodus, mii lea bajásdoallan sáme kultuvrra ja etnikkalaš identitehta.

Fidnodutkosa čadaheapmi dahká vejolažžan oassálastit skuvlemii, mainna ovddidit maiddáid modearna áigge dujiid, ja mii addá eavttuid doaibmat fitnodatbargin ovdamearkan luonddudállodoalus. Duoji hábmen- ja válmmaštanproseassat čatnasit sáme kultuvrra árvvuide, dan árbevrrui ja hábmengillii. Duoji fidnodutkosis buohkaide oktasaš dutkosa oasis ollašuttuovvo bistevaš ovdáneami prográmma. Duodji árvvoštallojuvvo biras-, ekonomalaš ja sosiokultuvrralaš dahkkiid geažil. Duoji fidnodutkosa lágideapmi iešalddis juo doarju kultuvrralaš ja gielalaš mánggabealatvuoda.

Eamiálbmogiid ekologalaš jurddašuvuohki deattuha birrasa. Luonddubiras, kulturbiras, sosiálalaš biras ja gielalaš biras ráhkadit ovttas birasdoahpaga, man galgá guorahallat ollislažžan, go dát oassesuorggit leat sorjavaččat nuppit nuppiin. Guovddážiis leat luonddu ekologalaš, biologalaš, kultuvrralaš, vuoigatvuohtalaš ja ekonomalaš árvvut, maiguin dorvvastit olbmo ja su kultuvrra boahhtevuoda. Kultuvra ii adno iehčanas ollisvuohtan muhto baicce proseassan, mas dat duddjojuvvo ain ođđasit. Kultuvra lea kreatiivvalaš geavat, mas leat ovttašuttuovvon iešguđetlágan ja sierra guovlluin váldon elemeanttat.

Ovdamearkan guolga- ja náhkkeđuojit leat gárggiidan dološ eallinvuogi áigge, go fas gákti lea ožžon kultursárgosiid eurohpalaš lotnolas gávppi bokte. Atnudinggat ja johttinneavvut leat šaddan johtti eallinvuogi dárbbuide. Silbaduujit leat álgolggus leamaš davviriikkalaš ja eurohpalaš silbarávdidiid duojit. 1700-logus šattai ng. sámesilba, man hápmeárbi lea seilon gitta dán rádjai. Easka 1970-logu rájes álge sámmit ieža duddjot silbaduujiid.

Sámiid dujiid govvidit dávjá nu, ahte daid hámit ja mállat leat oktageardánat ja geavtlaččat. Dálá sámeservodagas lea čielgasit earuhuvvamis árbevirolaš atnuduoji lassin maiddái dáiddaduodji, man vuodđun lea árbevirolaš duodji. Eamiálbmogiid dáiddaáddejupmái gullet maiddái atnubiergasat. Álbmotduojis dahje atnuduojis čáppisvuoda ja dáidaga lea váttis earuhit nuppi nuppis, go láven-, ivdne- ja činahanárbevieru leat daninassii atnán dáiddan.

Amas oaidnit duoji dušše sierranas buvttan, dan galgá guorahallat symbolalaš artefáktan (olbmo duddjon bierggas), mii oažžu mearkkašumiid kultuvrralaš proseassain ja oktavuodain. Duojit dahjege symbolat ožžot mearkkašumiid olbmuid gaskasaš vuorováikkukhusas ja daid bokte olbmot gulahallet. Duodji symbolalaš artefáktan seailluha ja nanne sámi kulturárbevieru. Sámit atnet duodječehppodaga dehálaš oassin sáme kultuvrra. Gákti ja duodječehppodat huksejit maiddái oktagasa identitehta ja gullama báikkálaš servošii, dego sohkaservošii. Duoji sáhtta guorahallat dynámalaš sihke kultuvrralaš ja sosiálalaš ortnegin, mii oba áigge huksašuvvá. Duodji ii leat dušše luondduin ávkástalli giehtamáhttu, muhto baicce maiddái estehtalaš iešolggosbuktin ja sosiálalaš gulahallan.

Sáme kultuvra lea iešguđetlágan sierra Sámi guovlluin. Luonddubirrasat ja historjjálaš muttut molsašuddet miehtá Sámi ja geográfalaččat sierra guovlluide leat boahtán iešguđetlágan kulturváikkukhusat. Sierra báikkálaš joavkkuin lea sin iežaset duodjekultuvra, mas leat dušše dihto jovkui mihtilmas sárgosat. Sámiid duoji ja earenoamážit sáme gávttiid báikkálaš variašuvnnat leat gárggiidan historjjálaš ovdáneami mielde. Vaikko sámeduojis leat vuohttimis maiddái oktasaš sárgosat, dat lea álo báikkálaččat earenoamáš.

Máilmmi eamiálbmogiin, dego sámiiin, lea mearkkašahtti olu dakkár diehtu, mii lea čoagganan čuđiid jagiid áigge lundui vuodđudan eallinvuogis. Dat máksá dieđu, mii laktása šattuid ja ealliid iešvuodaide, ekosystema doaibmamii ja sierralágan teknihkaide. Olbmuid diehtu ja áddejupmi birrasis ja sin oktavuoha dasa leat váikkuhan kulturidentitehtii mearkkašahtti. Sápmelaš diehtoortnegii lea mihtilmas geavtlašvuoha, go dan leat álo atnán geavtlaš diliin, dego bohccuid mearkkodettiin dahje duodjeávdnasiid hágadettiin.

Báikkálaš servošis árbevirolaš máhttu (eamidiehtu) lea guovddážis go dat regulere buori muddui eallinsurggiid. Eamiálbmogiid siste árbedieđu seailluheapmi ja sirdáseapmi leat áigeguovdil, go sosiálalaš ráhkadusat ja proseassat, dego ovdamearkan dieđusirdinproseassat, leat nuppástuvvan modearna servodagas. Duoji vuodđun lea sohka buolvvaid áigge čoagganan diehtu, máhttu ja árvvut, mat leat skáhppojuvvon vásáhusa ja áicama bokte ja mat leat sirdásan sohka buolvvas nubbái. Diehtu oažžu mearkkašumis ja árvvus áššeoktavuodas, mii ođasmuvvá ja nuppástuvvá oba áigge.

Duojár ferte hálddašit duddjonproseassa álggu rájes lohppii ovttaid mielde nuppe láhkai go industriija bargi. Álbmotduodji lea gárggiidan duoji ovdáneami bokte iešguđege duodjára iskkademiin. Duodjárii duodji lea giedaiguin duddjon, muhto lea dehálaš ahte son hálddaša maiddái giedaid ja goruda dieđu. Dat lea eaktun dasa, ahte duodji lihkostuvvá, vaikko dat ii vuhttoge gárvves duojis. Árbevirolaš diehtu lea dábálaččat čálekeahtta ja dat lea lunddolaččat olbmuid mielas, suorpmain dahje gorudis dahjege oba olbmos. Oassi árbevirolaš dieđus lea jávoheapmi. Duoji árbediehtu sirdása sohkaolvvvas nubbái dábálaččat duddjoma ja giedas čájeheami bokte. Dan oahppá áicama ja giedas čájeheami vásáhusa bokte. Čalbme- ja giehtamihtut, hájat ja smáhkat jna. leat oassi goruda (vuoignášiid) muittuin.

Čalbmi lea sámegeielat doaba jávohis dihtui, mii govvida vuogi sirdit vásáhusaid ja dieđu ja ahte lea dahkamušas nuppiin olbmuid, guhte oahpada alddis maid nu nubbái. Árbedieđu earenoamášvuohta lea das, ahte dat seailu dušše aktiivvalaš geavahusas ja jávká jus dat ii sirdás. Árbedieđu sirdimis lea gielas guovddáš sajádat, dainna dáhphuvvá dieđu juohkin, sirdin ja oahpaheapmi. Sámegeielat duodjeterminologii ja lea dehálaš oassi sámegeielatvrra seailuheamis, bajásdoallamis ja ovddideamis.

Luonddu dovdan lea dehálaš duddjomis. Duojár ferte dovdat luonddu, go son viežžá ávdnasiid doppe. Son galgá maiddái diehtit, mo seailuhit sierralágan ávdnasiid ja geavahit daid. Son galgá máhttit duddjot duojis ja dikšut gárvves dujiid. Dasa lassin duojár galgá dovdat jahkodaga nuppástusaid.

Sápmelaš dálloalalus duoji leamaš dehálaš bearraša birgema geažil. Dábálaččat gárvvuid ja atnubiergasiid leat duddjon ruovttus ja duoji leamaš oassi beaivválaš bargguin. Nissoniid bargun leamaš bivttastit bearraša. Árbevirolaččat almmáiolbmuid duojit leamaš muorra-, dákte- ja čoarveduojit, dego atnubiergasat, visttit ja fievrridanneavvut. Mánngadoaimmadálloalalus dujiid leat duddjon maiddái lonuhussii ja vuovdimassii, ja turismaduojisge leamaš dehálaš ekonomalaš ja ođđa duoji hutkama mearkkašupmi. Ainge bearrašiid siste duddjomis lea mearkkašahhti sajádat, earenoamážit daid siste geat ožžot boaduset árbevirolaš ealáhusain, go dat lea oassi beaivválaš doaimmain. Sámegearvvuid duddjot dábálaččat ruovttus iežas bearraša dahje soga árge-, basse- ja feastageavahussii, muhto maiddái vuovdimassii. Dainna oassái bajásdollet, seailuhit ja ovddidit báikkálaš sámegeielatvrra, muhto maiddái huksejit sápmelaš kulturidentitehta. Earenoamážit nuoraid siste gávttis lea šaddan dehálaš ja oinnolaš oassi etnikkalaš identitehtas.

Suomas duoji skuvlen álggii 1970-logu álggus, goas duoji ealáskahttin álggahuvvui duodjekurssaid ja duoji fidnoskuvlema ortnemiin. Lea čalbmáičuohcci, ahte árbevirolaččat almmáiolbmuid duodjesuorggi máhttu lea seilon ja teknologalaččat ovdánan juste skuvlema geažil, muđui dat livčče jávkan kultuvrralaš proseassaid oktavuodas. Dán suorggi dujiin lea šaddan eanaš dáidda- ja čiknaduojit. Jagi 1978 álggahuvvui sámeduoji bivttassuorggi vuoddoskuvlen Sámi oahpahusguovddážiis Anáris. 1972 rájes barggolašvuodakursan lágiduvvon muorra- ja báhkkekurssat sihke dákte- ja čoarvekurssat laktojuvvojedje oassin fidnovuoddoskuvlema jagi 1993.

Oassi duoji ovddidanbargguin lei maiddái sámeduoji searvvi vuodđudeapmi 1975. Sámi Duodji ry doaibman lea ee. ovddidit duodjáriid fidnomáhttima, gohcit duoji dási, dahkat duoji dovddusin ja doaibmat ovttasbarggus davviriikkaid eará duodjeservviiguin. Sámi Duodji -searvi ja Sámi oahpahušguovddáš lágideaba miehtá Suoma sámeiguovllu duodjekurssaid, maid mearkašupmi lea lassánan earenoamážit duodjemáhtu seilluheaddjin ja ovddideaddjin.

Gáldu: Somby, Seija Risten 2003: Beavvenieidda duodji. Duodjeárbevieru kultuvrralaš mearkašumit ja enkulturašuvdna golmma sohkaolvvva áigge Gáregasnjárgga ja Kárašjoga guovllus 1900-logus. Pro gradu -dutkanuš. Oulu universitehta.

Sámiid ássanguovlu ja duodjesearvvit

